

Izhaja ob 4 zjutraj.

Stane mesečno 12-50 Din
za inozemstvo 25.—
neobvezno

Oglaš po tarifu.

Uredništvo:
Miklošičeva cesta št. 16/1.
Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Upravištvo:

Ljubljana, Prošernova
ul. št. 54. Telef. št. 36.

Podružnice:

Maribor, Barvarska ul. 1.
Tel. št. 22.

Celje, Aleksandrova c.

Račun pri pošti, čekov,
zavodu št. 11.842.

Ljubljana, 31. oktobra.

Omeniti smo danes, da je očitno v toku nova akcija za združitev delavske fronte. Ponovno izhajanje »Delavskih Novic« in drugi pojavi kažejo, da gre tu za resno gibanje, katerega pomena nikakor ne bomo podcenjevali. Mi nismo nasprotniki proletarske solidarnosti, toda ker znamo razlikovati med strokovno in politično organizacijo, naj spregovorimo danes besedo o našem delavstvu.

Med slovenskimi delavci je že daljša precej močan odstotek tistih, ki se marajo iti ne s črno ne rdečo internacionalo. Politčno se ne udeležujejo, so pa ugledni člani »Sokola«, strošniki naših listov, sotrudniki v najrazličnejših kulturnih in narodnih društvih. V svojih stanskih zadevah se zvesti sodelavci svojih tovarišev za izboljšanje gnetenja in socialnega stanja delavstva, vselej solidarni, kadar gre res za strokovna gibanja in ne za politične eksperimente skrajnih strank. Skratka: V strokovnem delu neizvisni in odločni borec za svoj stan, v ostalem pa enakoveljavni član svojega naroda, navdušeni zanj in za njegove ideale, sotrudniki na kulturnem polju.

Ta del našega delavstva je nedvomno na pravem potu. Strankarska zloba strokovnih in meddnih gibanj je privedla delavstvo na rob popolne politične brezposelnosti. Pa tudi v strokovnem delu je razpad nezbežen in že viden na vseh koncih in krajih. Zalostni potek trboveljske stavke je jasen dokaz, da je delavstvo danes brez resnega strokovnega vodstva, pač pa žoga, ki jo mečejo komunisti in klerikalci sem in tja, medtem ko šeste kupujejo radikali za cene ne erošice.

Stališče, da morajo biti delavci le pristajali strank, v katerih so izključno delavci, je v našem narodu nevzdržno. Tudi veliki narodi Angličani, Američani ne priznavajo te v bistvu nemške teorije. Zapustili so to stališče klerikalci, ki organizirajo vse stranke. Zapustili pa so ga tudi komunisti in socialisti, ki so vabili k sebi tudi vse druge sloje, zlasti uradnike vseh vrst in ki so osnovali celo posebne organizacije za pridobitev kmetov v svojo stranko.

V zadnjem času so se mnogi trezni delavci priključili demokratom. Toda se vprašujemo, ali klerikalci in socialisti vse barve: Kako moreš biti v JDS, ko si tam tudi trgovec, obrtnik, kmet, trdniki? Tako se čudijo najbolj ravno tisti, ki so skupno v stranki z vojaškimi, z duhovnimi kapitalisti in fabrikanti, kateri pokonec držijo SLS. Tako agitirajo komunisti, ki jih vodi advokat in drugi doktorji in med kojimi najdeš ljudi vseh vrst bogastva in stanu. Da ne govorimo o takozvanih socialistih!

Odvajanje delavstva od drugih stanov z umetnimi zidovi, ki se grade med njim in ostalim narodom, je velika izguba zanj in za ves narod. Čemu ga oddaljevati od Sokola, od naprednih pevskih društev, čitalnic, od naših izobraževalnih zavodov, čemu ga umetno odtepati od narodnega gibanja? Čemu mu jemati ljubezen do lastnega naroda in lastne države?

Na delavski anketi meseca maja je predsednik JDS dr. Zerjav razpravljajoč o položaju delavstva v Jugoslaviji, poudarjal, kako važno vlogo v vsem našem javnem življenju bi lahko igralo delavstvo, ako bi — darsi v svojih strokovnih stremiljenjih samostojno in podprto od stranke — v političnih in kulturnih stvarih nastopilo povsod skupno v stranki z ostalimi stanov. Kolik vpliv bi dobilo v stranki in kako bi se mu odprla čista pota polja udeleževanja, ki bi ne prineslo samo zadovoljstva delavcu kot človeku in članu naroda, ampak bi s povzdigo ugleda delavstva prišlo v močno oporo gmetnim in sploh socialnim stremiljenjem delavstva.

Danes, ko radikali odpravljajo eno socialistični napredek najvažnejših pridobitev naše mlade države, ministrstvo za socialno politiko, lahko delavstvo spozna, koliko amišla za njegove zadeve in resne volje za socialno delo, je pokazala demokratska stranka, ki je to važno ministrstvo držala in se bo do zadnjega bila prta njega ukinjenju. Ako bi bil v njenih vrstah vpliv delavstva večji nego je, potem bi delavska politika bila danes na resnejši in koristnejši lani nego je.

Zato bi si naj delavstvo v vseh organizacijah JDS skušalo pridobiti čim največje udeležbe in vpliva. Časi, ko je delavstvo ob strani stalo in bilo mo-

Pesimistično presojanje reškega vprašanja

ODPOR BEOGRADSKJE JAVNOSTI PROTI OBNOVITVI PROMETA Z REKO. — BRISKIRANJE PARITETNE KOMISIJE.

Beograd, 31. oktobra. r. Vest, da je naš poslanik v Rimu Antonijević obvestil italijanskega ministra za zunanje stvari, da namerava naša država storiti železniški promet med Sušakom in Reko, je vzbudila velik odpor pri vseh krogih, ker bi to pomenilo kršenje in odstopanje od rapalske pogodbe. Po santamargeritskih konvencijah mora najprej začeti funkcionirati reška država kot samostojna država, mora se torej evakuirati od italijanskih čet; šele potem bi se mogel obnoviti železniški promet med Sušakom in Reko. V krogih naše paritetne komisije se smatra, da bi tak korak pomenil, da je dosežen sporazum direktno med vladama v Beogradu in Rimu za rešitev reškega vprašanja preko rapalske pogodbe in brez vednosti paritetne komisije. Uradni krogi v ministrstvu za zunanje stvari se drže rezervirano in ne dajo nobenih pojasnil v tem pogledu.

SESTANEK PAŠICA Z MUSSOLINIJEV.

Rim, 31. oktobra. s. »Corriere Italiano« poroča, da se bosta ministrska predsednika Pašić in Mussolini sesta-

la dne 15. novembra v Opatiji, ker sta se jugoslovansko in italijansko stališče v reškem vprašanju znatno zblížali.

Rim, 31. oktobra. j. K vzpostaviti prometa med Reko in zaledjem izjavlja »Corriere d' Italia«: Ta sklep beograjske vlade še ne znači, da je reško vprašanje razčiščeno, vendar pa je ugodna napoved za definitivno rešitev. Sestanek med Pašićem in Mussolinijem v prihodnjih dneh ni verjeten, ker je določen prihod španske kraljevske dvojice v Rim za 19. novembra. Sestanek med obema premierjema bi bil v sredi novembra mogoč le tedaj, če bi oba državnika prišla v najkrajšem času do sporazuma.

SPREMEMBA V VOJŠKEM POVELJSTVU NA REKI.

Sušak, 31. oktobra. n. General Spreafico, ki je bil daljša časa poveljnik italijanskih čet na Reki, je premeščen z Reke. Njegov namestnik še ni imenovan, govori se pa, da bi imel biti to general Saviglia, ki je bil svojedobno poslan, da izžene D' Annunzija.

Kako znajo gospodariti radikalc

MILJONI ZA DISPOZICIJSKE FONDE. — DVAJSETODSTOTNI ODTEGLJAJI SE NE VRNEJO!

Beograd, 31. oktobra. p. Prva sekcija finančnega odbora je danes popoldne pregledala prvi oddelek vrhovne državne uprave. Demokratska člana dr. Kumanudi in dr. Sečurov sta stavila vrsto važnih predlogov. Finančni minister je privolil v to, da se dovedejo v sklad osebnih izdatki za nameščenje narodne skupščine s povečanimi dnevnici, odbil pa je mnogo drugih upravičenih zahtev. Dr. Kumanudi in dr. Sečurov sta protestirala tudi proti povzajanju doklad za ministrskega predsednika, češ da za to ni zakonitega opravila, kakor tudi proti temu, da ima ministrski predsednik na razpolago dispozicijski fond 2.400.000 dinarjev, ker ima itak že ministrstvo za zunanje stvari svoj dispozicijski fond 60 milijonov dinarjev. Na to je finančni minister lakonično odgovoril, da je ministrskemu predsedništvu potreben kredit za — yodstvo politike. Na vprašanje dr. Ku-

manudija, zakaj se ni sprejela redna anuiteta 11 in pol milijonov dinarjev za vojne dolgove in Ameriki, je finančni minister odgovoril, da vlada Združenih držav o dolgu ni ničesar omenila. Nedavno pa je isti dr. Stojadinović sam naglašal v narodni skupščini, da si vlada z lastno inicijativo prizadeva, da regulira ameriške dolgove.

Na vprašanje o kreditu za izplačilo 20-odstot. bonov o priliki zamenjave kron je izvala veliko senzacijo ministrstva izjava, da sedanja vlada sploh ne misli izplačati teh bonov. Prihodnja seja bo v petek.

Tretja sekcija finančnega odbora, ki se je sestala danes popoldne v poslopiju narodne skupščine, je pretresala proračun ministrstva za notranje zadeve in ga ostro kritizirala. Ker pa je bil minister za notranje stvari odsoten, se bo sekcija ponovno sestala v petek dopoldne.

Politična situacija

RADIČEVCI — NOVE VOLITVE. — DEMOKRATSKA STRANKA.

Beograd, 31. oktobra. n. »Tribuna« poroča iz Zagreba, da se je na zadnji seji »hrvatskega narodnega zastopništva« razpravljalo o tem, ali naj bi Radičevi poslanci prišli v narodno skupščino, ali pa naj dalje vodijo do sedanje politiko. Vedno bolj prevladuje naziranje, da naj bi poslanci šli v Beograd. Tu se smatra, da je Radič v svojih razgovorih z Angleži, katerim se je pritoževal radi srbske hegemonije, dobival vedno isti odgovor: Pojdite v parlament in tam predložite svoje želje.

Beograd, 31. oktobra. n. »Tribuna« poroča: V krogih parlamentarne večine se stalno vzdržuje vest, da se bo skupščina v kratkem razpisala in da se bodo razpisale nove volitve. Po teh

vesteh naj bi se volitve vršile meseca marca ali aprila prihodnjega leta.

Beograd, 31. oktobra. p. Danes popoldne je imel kratko sejo demokratski klub, na kateri se je definitivno rešilo vprašanje o glavnem organu stranke »Demokratija«. List bo začel izhajati dne 11. novembra dvakrat na teden. Kot lastnik je postavljen Ljuba Davidović, kot glavni urednik pa Milutin Čekić. V redakcijski odbor so imenovani Pribičević, dr. Kumanudi, Voja Marinković, Šumenković, dr. Sečurov, Agatonović in Borisavljević. Svoči so odpotovali v Kumanovo na veliko demokratsko zborovanje poslanci Vilder, Krizman in Dukanač. Nocoj odpotujeta v Skoplje dr. Kumanudi in Šumenković, jutri pa dr. Krizman.

Razvrstitev uradnikov

Beograd, 31. oktobra. p. Danes je ministrski svet ves dan imel sejo, dopoldne od 10. — 1., popoldne od 4. — 9. Po dolgem in težkem delu se je revidirala in končno stilizirala uredba o razvrstitvi državnih uradnikov v kategorije. Uredba bo jutri uradno objavljena. Jutri bo ministrski svet sklepal o pravilnikih, katere predpisuje uradniški zakon.

ZAKON O SREDNJIH ŠOLAH.

Beograd, 31. oktobra. p. Jutri popoldne se sestane plenum zakonodajnega odbora, ki bo določil dnevni red. Pri določitvi dnevnega reda bo prišel na prvo mesto bržčas zakon o srednjih šolah.

nopol raznih hujskačev, danes črnih, jutri rdečih, morajo nehati. In to je samo možno, če so v strokovnem oziru vsi delavci edini in nestrankarski, sicer pa prosti in si po svočem nemi slojem prepričanju poiščevo politične orientacije.

Olajšanje državne krize v Nemčiji

SESTAVA SAŠKE VLADE. — POGAJANJA Z BAVARSKO. — POGOJI SOCIJALISTOV ZA KOALICIJO.

Berlin, 31. oktobra. s. Homatije na Saškem so se razčistile. Državna vlada je še včeraj storila vse, da sestavi začasni manjšinski kabinet socialnih demokratov, kateremu pripadajo člani do sedanje vlade. Vendar pa bo ta vlada samo prehodna, dokler se ne sestavi koalicijska po vzorcu berlinske, ki jo bodo tvorili socialni demokratje, demokratje, centrum in ljudska stranka.

Hitra upostavitve razmer na Saškem je oslabila opozicijo socialnih demokratov v državni vladi, tako da ni izključeno, da bodo socialno-demokratski ministri preklicali svoje demisije in bo ostala koalicijska vlada.

Državnoborska frakcija socialno-demokratske stranke je danes obširno razpravljala o položaju in sklenila končno, da ostanejo socialni-demokratje v vladi koalicijski samo, ako sprejme državna vlada sledeče pogoje: 1.) Ukine naj se izjemno stanje. 2.) Vlada naj nastopi proti vladodržcem na Bavarskem z vso ostrojtvo in z vsemi sredstvi, ki so ji po ustavi na razpolago. 3.) Vlada naj vzdržuje red in mir na Saškem, razpusti varnostno policijo in odpošlje oddelke državne brambe samo na zahtevo civilnih oblasti. 4.) Razorože naj se vsi pristaši desno-radikalnih organizacij, ki so bili zopet sprejeti v državno brambo.

Stresemann se še ni odločil, vendar pa je jasno, da bi sprejem teh zahtev pomenil zopetno posrostitvo konflikta med Bavarsko in državno vlado. Odgovor, ki ga je včeraj izročila bavarska vlada v Berlinu, napoveduje pripravljenost Bavarske za pogajanja, vendar pa zahteva, da se definitivno razčisti pojmi o odnosih med državno vlado in zveznimi deželami. V odgovoru poudarja bavarska vlada še enkrat, da ne more pristati na odpočkie, oziroma spremembo v komandni bavarke državne brambe. Valed tega zahtevajo razne bavarske patriotične organizacije v nekem brzozjavu od državne zveze v Berlinu ljudsko diktaturo brez opore na vojaškega komandanta ali vlado.

Krediti Nar. banke

Beograd, 31. oktobra. r. Danes se je vršilo zborovanje gospodarskih krogov, na katerem se je razpravljalo o povečanju obkta novčanice. Prvi je govoril Niko Stanarević, ki je navajal svoje nazore o politiki Narodne banke glede kreditiranja. Rekel je, da bi se državni dolgov morali Narodni banki izplačati čimprej, da bi se s tem olajšala denarna politika Narodne banke, ki bi se morala izpremeniti tako, da bi dobila več nacionalnega značaja s podpiranjem domače delovnosti, ne pa kakor do sedaj s podpiranjem velikega kapitala. Ravnatelj Narodne banke Novaković je odgovarjal na nekatere opazke Stanarevića ter si pridržal pravico, da bo o tem govoril obširneje pozneje. Dr. Sečurov je izrazil mišljenje, da bi premoženjski davek omogočil izplačilo državnih dolgov Narodni banki v roku štirih do petih let. Predlagal je, naj se poveča kovinska podloga novčanice. V daljši razpravi je govorilo še nekoliko govornikov, nakar je Novaković govoril o kreditih, ki jih daje Narodna banka in končno izjavil, da bi bilo potrebno odvzeti kredit delničarim zavodom in ga dati neposredno producentom, da bi se s tem omogočil izvor in povišanje produkcij v naši državi.

ZAPLEMB DINARSKIH FALZIFIKATOV.

Trst, 31. oktobra. l. »Piccolo« poroča: Tu je bil danes aretiran nekdo Franc Jocos, pri katerem so našli za 96.000 dinarskih falzifikatov.

TEŽKOČE UJEDINJENE BANKE.

Beograd, 31. oktobra. Beograjska Ujedinjena banka je ustavila plačila. Njene delnice so danes podle na 15 dinarjev. Jutri se bo rešilo, ali bo šla v konkurz, ali pa se bo vrnila prisilna poravnava.

PO SMRTI BONAR LAW.

London, 31. oktobra. j. Bonar Law bo pokopan v westminstrski opatiji. Njegova smrt ne bo imela posledice za politično življenje, ker se je, kakor znano, zadnje čase popolnoma umaknil iz političnega življenja.

HLINKA ODPOTUJE V AMERIKO.

Praga, 31. oktobra. s. Poslanec Hlinka, vodja slovaške ljudske stranke, potuje v Ameriko, da pridobi ameriške Slovaške za svolo separatistično politiko.

V Porenju se situacija od včeraj ni izpremenila. Nova vlada, ki se je ustanovila v Wormsu, je prepovedala vsako zborovanje. Danes zjutraj je celokupno delavstvo priredilo protestno stavko proti zbiranju separatistov.

München, 31. oktobra. j. Generalni komisar dr. Kahr je dovolil policiji, da v posameznih slučajih dovoli politična zborovanja v zaprtih prostorih. Pristojna za to so policijska ravnateljstva v Münchenu, Nürnbergu in Fürthu.

KONEC IZJEMNEGA STANJA NA SAŠKEM.

Dresden, 31. oktobra. j. Državni komisar dr. Heinze je odpotoval v Berlin, da odloži svoje mesto, ker je nova saška vlada že sestavljena.

POGAJANJA S SOCIJALISTI.

Berlin, 31. oktobra. j. Socialni-demokratje še niso izstopili iz vlade. Pogajanja z državnim kancelarjem o njihovih pogojih se bodo pričela šele jutri, ker je bil danes dr. Stresemann v postelji. Tudi ostale meščanske stranke se bodo šele jutri posvetovala o sklepu socialnih demokratov. Prijatelji dr. Stresemanna se trudijo obdržati veliko koalicio. Časopisje koalicijske opozarja na nevarnost desno-radikalnega sunka in svari pred mrazom nemških nacionalistov.

NEMSKA NOTA ZARADI SEPARATISTIČNEGA GIBANJA V PORENJU.

Pariz, 31. oktobra. j. »Echo de Paris« poroča iz polarnega vira, da bo danes izročena nemška nota, v kateri protestira proti postopanju bruseljske in pariške vlade napram porenkim separatistom. Nemčija izjavlja, da separatistično gibanje v Porenju ne odgovarja čustvovanju tamošnjega prebivalstva.

Pariz, 31. oktobra. r. Vodja separatistov dr. Doorten je izdal proklamacijo na vse narode sveta, v kateri jim postavlja svoje pozdrave in sporoča ustanovitev Porenske republike. Položaj separatistov se je uvrstil in vlada v zadnjem času v vsem področju nove republike mir.

ENERGIČEN NASTOP NOVEGA REŽIMA NA POLJSKEM.

Varšava, 31. oktobra. j. Novi režim Korfanti-Dmowski je nastopil energično. Notranji minister je dobil dalekosežna pooblastila za pobijanje stavk in upostavljanje miru v Varšavi in vsej deželi.

PROCES PROTI GRŠKIM UPORNIKOM.

Atene, 31. oktobra. r. Včeraj se je pričela pred vojnim sodiščem v Solunu razprava proti 19 oficirjem radi zadnjega upora na Grškem. Med obtoženci se nahajata tudi generala Leonardopulos in Kagalidis. General Metaksas, vodja upora, bo obsojen in contumiatum.

Inozemske borze

31. oktobra:

DUNAJ: Devize: Beograd 893 do 897, Berlin 0.78 do 0.87, Budimpešta 3.77 do 3.87, Bukarešta 357 do 359, London 318.200 do 319.200, Milan 3164 do 3176, New-York 70.935 do 71.185, Pariz 4192 do 4208, Praga 2080 do 2090, Solija 653 do 657, Varšava 375 do 415, Curih 12690 do 12690; valute: dolarji 70.500 do 70.900, lire 3120 do 3150, dinarji 822 do 828; efekti (v tisočih): Hrvatska eskomptna 385, Anglobank 365, Zivnostenska 885, Wiener Bankverein 178, Ländlerbank 340, Kranjska industrijska 2850, Alpine 659, Južna železnica 207, Sečurana Osijek 2010, Trbovlje 720.

CURIH: Berlin 0.03 (za milijard), New-York 561.50, London 25.20, Pariz 33.10, Milan 25.26, Praga 16.475, Budimpešta 0.0305, Bukarešta 2.67, Beograd 6.60, Solija 5.20, Varšava 0.0003, Dunaj 0.0079.

TRST: Zagreb 26.20 do 26.24, Dunaj 0.031 do 0.0315, Praga 06.15 do 06.40, London 99.80 do 100, Curih 395 do 397, New-York 22.70 do 22.80, Pariz 130.75 do 131.

PRAGA: Dunaj 4.66, Rim 157.625, Pariz 206.75, London 155.75, New-York 34.50, Curih 624.75, Beograd 41.05.

BERLIN: Dunaj 1.017.000, Milan 2.252 milijonov, Praga 2.115 milijonov, Pariz 4.269 milijonov, London 324.188 milijonov, New-York 72, 319 milijonov, Curih 12.898. milijonov, Beograd 860 milijonov.

LONDON: Berlin 680 milijard, Pariz 76.50, Curih 25.18, Milan 99, Praga 153, Dunaj 319.000.

NEW-YORK: Beograd 119.25, London 448.25, Milan 450.75, Praga 293, Dunaj 0.141215

Klerikalci v orenzivi proti radikalom

Maribor, 31. oktobra.

Današnji «Slovenski gospodar» je poln ofenzivnih blankov proti radikalom. Med drugim prinaša tudi nekaj pojasnil v zadevi poslanca Sitarja, v katerih trdi, da je Sitar dne 24. t. m. izjavil v seji Jugoslovanskega kluba: «Radikalji so mi lagali, da me hoče Jugoslovanski klub izključiti. Svikaš mi je poslal neki proglas in me hotel prisiliti, da ga podpisem. Jaz sem odločno rekel, da ne podpisem nobene izjave za radikale, ker sem sprevidel, kakšni ljudje so to. Izjavljam tudi pred celim klubom popolnoma nepriljubljeno in dobro premišljeno, da ostanem slejkoprej zvest programu SLS ter Jugoslovanskemu klubu.»

Gosp. Sitar je nato napisal za «Prekmurske novice» naslednjo izjavo v prekmurščini: «Moja volilnica! Dam vam na znanje, da se po Prekmurju širijo vesti o tem, da sem jaz prestopil v radikalno stranko. Izjavljam, da je to neresnica, da tozadevne glagolne na narod in izjave v «Jutranjih Novostih» nikdar nisem podpisal, niti nisem dal nobenemu pooblastila, da v mojem imenu izjavi, naj pobirajo izjavo, da naj volilci prosijo, da bi v radikalno stranko vstopil. Vabili so me, ali jaz sem njihovo ponudbo odbil. To mi je dokaz tudi to, da sem v stranki SLS in Jugoslovanskemu klubu. Beograd, 24. oktobra. — Sitar Geza.»

«Slovenski gospodar» piše nadalje: «Mi vemo, zakaj so srbski agentje to gozno v Mariboru učinili. V srbsko radikalno stranko v Sloveniji, posebno pa v Mariboru stopajo samo taki ljudje, ki bi radi imeli od Pašića denarja. Poznamo te tipe. Nekateri so iz nemaničev postali fabrikanti, drugi bi radi dobili milijone za kšeft, ker jim Slovenija nič več ne da kredita. A vsi skupaj so ljudje brez vesti, ki bi za Judežve groše že prodali svojo mater, očeta ter ves slovenski narod. Te ljudi so baje celo srbski radikali obsodili.»

«Straža» pa nima trdih besed za radikale. Tudi zadnje Kleklove «Novine» od 28. oktobra gornje Sitarjeve izjave ne prinašajo, ampak Sitarja v sledeči notici celo indirektno napadajo. «Da sme kalvinski duhovnik Navaj Jeno iz Sent Gyorgyvilja svobodno prihajati v našo državo in oskrbovati dušno pastirstvo svojih vernikov, so narodni poslanci Jožef Klekl pri ministrstvu vložili prošnje. Prošnja je ugodno rešena. Katoličanski duhovnik poslanec se je pobrigal za te ostavljene sirote. Drugi, katerim bi to v prvi vrsti bila dolžnost, so pa rajši kšeftali in med tem prazne obljube dajali. Ali vse pride na svetlo.» (Tu je očitno mišljen Sitar.) V drugi notici poročajo «Novine» o bivšem klerikalnem tajniku Švikašiču, kako je hotel goljufati, da pa so mu baje vseeno obljubili, priporočiti ga za zopetni sprejem v državno službo.

Celjski občinski svet

Celje, 30. oktobra 1923.

Po otvoritvi seje obč. sveta, ki se je vršila v ponedeljek in po kratkih formalnostih preide župan dr. Hrašovec na dnevni red.

Pravno-personalne zadeve.

Za župana in občinske odbornike se določijo za službena potovanja iste dnevnice kot so veljavne za uradnike mestnega magistrata, to je s prenočitvino 100 Din, brez prenočitve 70 Din in vožnja II. razreda. Pri izrednih potovanjih se obravnavajo po isti stopnji v finančnem odseku. Dolga debata se je razvila glede povznanja plač mestnih stavbniških delavcev in blizu končno sklenjeno: V posameznih, po kolektivni pogodbi veljavnih kategorijah se določijo minimalne in maksimalne mezde za delavstvo, ki je v občinski službi pod in čez eno leto. Vrh tega se prizna delavstvu po treh stopnjah še izredna doklada preko kolektivne pogodbe od 50 para do 1 Din na uro tako, da znašajo mezde predelavcev-profesionistov 8 — 8.50 Din, tečajkov 5 — 5.75 Din in delavci 3 — 3.75 Din od ure.

Finančno-gospodarske zadeve.

Slovenski dijaški zadrugi na Dunaju se dovoli izredna podpora 1000 Din. Od ministrstva notranjih zadev je prišlo naročilo, naj mestne občine in vsi večji kraji skrbijo za primerna zavetišča za revno in zanemarljivo deco. Dopis se reši s poročilom, da skrbi v tem oziru društvo za zaščito dece in pa javna bolnica, kjer so običajna sredstva za obolelo deco vsikdar na razpolago. Z ozirom na finančni položaj in na neznate potrebe pa mesta občina kakšnega disperzerja začasno ne more ustanoviti.

Mestna občina poseduje obširno ribarsko pravico, ki sega od Polzele in St. Pavla pri Preboldu do Trebnja, nadalje Voglajno, Hudinjo, Lužnico in Koprivnico. Razdeli se ožji mestni okoliš od Ložnice do Grenadirskega mostu s pritoki Savinje ter od Šmarjanskega mostu do Izliva Voglajne v Savinjo. Kar je izven tega pasu spada v širši okoliš. Pravico do ribarjenja je imelo do preobrata nemško ribarsko društvo. Dasiravno je zakupna pogodba potekla šele leta 1922, je nemški občinski svet 4. novembra 1918, torej že po preobratu, podaljšal zakupno pogodbo za sramotno nizko vsoto 850 K do leta 1945. Sedaj občinski svet je stavil to

nezaslišano pogodbo pokrajinski upravi v razveljavljenje, kar se je tudi zgodilo. Sedaj je potrebna nova zakupna pogodba. Občinski svet sklene oddati ribarsko pravico za nadaljnjo dobo 6 let dražbenim potom. Najnižja vsotna cena je za zunanji okoliš 8000, za ožji mestni 12000 K. Mesta občina si pridržijo gotove nadzorovalne pravice ter želijo, da se golji ribarstvo edinele kot sport.

Iz gospodarskega odseka predlaga pod župan Zahkar nujna popravila na neki mestni hiši. Določijo se najemina 2900 Din za drž. trg. šolo v letu 1924. Dovolijo se napeljava vodovoda v pekarno ge. Hermine Kvas v Vojaiku, ki namerava postaviti večje moderno podjetje.

Proti ukinitju avtonomije mest.

V zelo izčrpnem poročilu je podal nato magistratni svetnik Ivo Subic splošen pregled o poteku sestanka zastopnikov avtonomnih mest v Mariboru. Opozarjal je na glavne točke osnutka novega zakona o državljanstvu in opštinah, ter prečital tozadevne resolucije, ki so se sklenile na sestanku dne 24. t. m. v Mariboru. Občinski svet se soglasno pridružuje protestu proti ukinitju avtonomije ter zahteva, da se tozadevni zakoni sprejmejo le na podlagi natančnega proučevanja ob stoječih razmer in sporazumno s prizadetimi mestnimi občinami.

Politične beležke

+ JDS v mariborski oblasti.

Dne 4. novembra se vrše sledeči sestanki: v St. Petru pod Sv. Gorami, dopoldne sestanek somišljenikov in ustanovitev krajevne organizacije. Popoldne v Podsedri javen shod. V Konjicah ob 10. okrajna konferenca zaupnikov. Govorniki iz Maribora.

+ Izjava socialistov proti italijanskim nasiljem. Načelstvo SSJ za Slovenijo je izdalo v zadevi ukrepov italijanske vlade proti slovenskemu šolstvu in slovenskemu tisku v Primorju izjavo, ki se glasi takole: Pokrajinsko načelstvo SSJ za Slovenijo izraža svoje globoko sočutje z ročnimi in duševnimi delavci v Julijski Benečiji, ki jim jemlje italijanski fašizem s svojimi ukrepi proti slovenskemu šolstvu in tisku možnost do izobraževanja. Zlasti pa obžaluje, da dajejo taki ukrepi nacionalnemu šovinizmu novega netiva in otežujejo mirno sožitje med Jugoslovijci in Italijci. Zaupejoč, da tli pod nasiljem šovinistične Italije potlačen, a ne uničen duh večje Italije, ki vidi bodočnost svoje domovine v mirnem sožitju, v mednarodni zajednici, računamo nanj in izjavljamo, da more računati tudi on na nas. Ljubljana, dne 26. oktobra 1923. Za načelstvo SSJ: Filip Uratnik.

+ Fašistovska «Nova Doba» in ukrepi proti Slovanom. Vsi slovenski listi, ki izhajajo v Julijski Krajini, so ostro kritizirali nekulturne zakonske nagrade italijanskega prosvetnega ministra Gentilija. Edino izjemo je tvorila v tem pogledu fašistovska «Nova Doba», ki ni čutila potrebe naglašati, da je odlok preseneča. Zatekja pa se je pod okrilje videmskega «Giornale di Udine» ter prinesla nastopno zanimivo razlago: V Italiji človek ne more živeti brez italijanščine. Slovenec, državljan Italije, pa ima pravico, da živi vsaj tako dobro kot vsak Italijan. Zato ima pravico, da se nauči italijanščine in ima pravico, da vlada skrbi za to, da se to zgodi, da nam vlada daje le italijanske šole, nam daje torej samo to, kar nam gre po pravici. — Res imenitna razlaga.

Gledališče

Ljubljanska drama.

Cetrtek, 1.: «Smrt majke Jugovčice». Izv. Petek, 2.: «Judita». Gostovanje ge. Marije Vere. E.

Sobota, 3.: «Danes bomo tiči». Izv.

Nedelja, 4.: ob 3.: «Povodni mož», mladinska igra, igrajo otroci mestnega liceja; ob 8.: «Gospa z morja». Izv.

Ponedeljek, 5.: «Azazel». F.

Ljubljanska opera.

Cetrtek, 1.: «Rigoletto». Gostuje ga. Vesel-Polla. Izv.

Petek, 2.: «Evgenij Onegin». A.

Sobota, 3.: «Seviljski brivci». Gostuje ga. Vesel-Polla. F.

Nedelja, 4.: «Psoglavci». Izv.

Ponedeljek, 5.: Zaprto.

Mariborsko gledališče.

Cetrtek, 1.: «Traviata». Izv.

Sport

Prvi ljubljanski medklubski taktoletski turnir Lask contra Jadran, ki bi se bil moral vršiti 27. oktobra, se vrši sedaj nepreklicno v nedeljo 4. t. m. ob 9. dopoldne na igrišču S. K. Ilirije. Prireditelj je prva te vrste v Ljubljani in zasluzi zato vsestransko pozornost. Vstopnice (sedeži po 5 Din, stojišča po 2 Din) se dobe v predprodaji v trafikli Sever, Selenburgova ulica.

Nogometna tekma med reprezentancama Prage in Zagreba, ki je bila najprej določena za ponedeljek, potem pa za torek, se je odgodila za nedoločen čas.

I. hrv. Motoklub in hrv. klub kolesarjev «Sokol» v Zagrebu sta priredila prošle nedelje velike motokloki, in blekli dirke na dirkališču v Črnomercu, kateremu je prisostvovalo izredno mnogo občinstva. Tudi «Motoklub Slovenija» in «Ilirija» sta se udeležila tekem, prvi z dvema, drugi pa s tremi dirkači. Motoklub «Slovenija» si je priboril prvenstvo ter odnesel krasen srebrni pokal (g. Rado Hribar na Indianu) in veliko srebrno ya-

zo (g. Ogrin na B. S. A.). Po končanli dirkah so se zbrali vsi tekmovalci, vodstvo dirke ter prijatelji sporta v «Kolu», kjer so se razdelile nagrade zmagovalcem. Predsednik g. Weiler je zlasti pozdravil navzoče Slovence in izrekel nado da bodemo vedno skupno delovali v povzdigo sporta. Zahvalila sta se mu g. E. Čeh od «Motokluba Slovenije» in g. Skrajnar od «Ilirije». Slovenci so dosegli sledeče rezultate: V dirki juniorjev (4 kroge — 3200 m) Bar (Ilirija) III. mesto v 5:48. V dirki motoklistov kat. do 500 kub. cm (10 krogov — 8000 m) Ogrin (Motoklub Slovenija) I. mesto v 5:04.4. V dvojni dirki (6 krogov 4800 m) Skrajnar-Bar III. mesto v 8:34. V dirki motoklistov do 750 kub. cm (20 krogov — 16.000 m) Hribar (Motoklub Slovenija) I. mesto v 14:16.6.

Sodnija

Rus in Slovenec, oba finančna pravnik, sta hotela hitro obogateti. Zato sta, mesto da bi nadzorovala tihotape, tihotapila sama. Kolikor se je dognalo, sta spravila žez mejo v Italijo 14 parov konj. Kot nagrado za vestno izvrševanje svoje službe sta bila pred deželnim sodiščem obsojena vsak na 3 mesece težke ječe in morata plačati 486 Din za cerkniške obdanske reževe.

Nevaren muzikant. Gvidon Božič, radi tatvine že parkrat kaznovan, je delal kot zidar pri Jančarjih v Besnici. Ko je bil gotov, je odšel za delom v neko drugo vas. Dne 11. julija pa je Jančarjeve zopet obiskal, ko ni bilo nobenega doma. Vdril je skozi okno v hišo in vtaknil v žep 4800 kron, katere je vzel iz omare. Poleg tega si je pripravil za pot še 8000 kron vredno harmoniko, katero je prislonil na okno. Ravno, ko je lezel zopet na prosto, ga je pa opazila domača hči Helena, ki se je vrnila medtem domov. Božič si je vstražil in pobegnil ne da bi vzel s seboj tudi harmoniko. Za svoj nenapovedan obisk je dobil pred deželnim sodiščem 8 mesecev težke ječe.

Ukrajenska verižica. Milnarski pomočnik Franc Debevec na Grosupljem je kupil nekega dne od Mirka Kranjca srebrno verižico za 10 Din, katero je fant ukradel svojemu očetu. Verižico je pomeje prodal naprej za 12 Din 50 par. Dečkov oče je verižico pogrešil in prijel sina, ki je priznal, da mu je odnesel on verižico. — Pri svoja 15 leta hodim že po svetu, bil sem v Braziliji in skoro po celem svetu» je dejal Debevec, ki je bil obtožen radi nakupa sumljivega blaga, «pa nikdar še nisem imel opravka po sodnih jh. Šele ta nesrečna »ketna« me je pripeljala sem». Ker se sodišče ni moglo prepričati o obtoženčevi krivdi, je bil Debevec oproščen.

Kaznovana židovska objestnost. V vlaku Zagreb—Celje sta se nedavno zagrebška žida Mauthner in Specht dejanski lotila notarja dr. Valentina iz Svetoje Ivana, ki je reagiral na razne njune neumestne opazke. Le intervencija nekega slovenskega sopotnika je preprečila, da ni bil napaden še hujeje poškodovan. Po prihodu v Celje je tamkajšnja policija nasilna žida identificirala in viločila nato ovadbo, na podlagi katere sta bila Mauthner in Specht obsojena na denarno globo po 5000 Din, oziroma dva dni zapora in na povračilo zasebne odškodnine.

Objave

× Poveči Na praznik Vseh svetnikov, dopoldne ob 11. uri zadnja vaja v Glasbeni Matici. — Odbor «Zveze».

× Na mariborskih grobovih. Mariborska pevka društva bodo danes popoldne na obeh pokopališčih počastila spomin umrlih. Na starem mestnem pokopališču poje ob 15. uri Glasbena Matica, na novem pobeškem pa «Drava», ki se ji pridružijo še «Jadrani», «Krilato kolo» in «Luna» iz Krčevine ter «Zarja» s Pobrežja.

× Somišljenikom JDS v Ljubljani. Napredno politično in gospodarsko društvo za kolodvorski in šentpeterski okraj priredi v soboto dne 8. novembra ob 8. uri zvečer «Vinsko trgatvo» pri «Lloyd», Sv. Petra cesta 7. Pozivamo ujudno vse, da se prireditve v čim večjem številu udeležijo in s tem gnetao in moralno podpro naše aglino društvo. — Tajništvo JDS v Ljubljani.

× Sokolsko društvo Jesenice uprizaro 1. in 2. novembra ob 8. uri zvečer in 4. novembra ob 3. uri popoldne igro «Milinar in njegova hči».

× Plesno šolo otvorijo «Bratstvo» v Sp. Siski v soboto dne 3. novembra v dvorani hotela «Bellevue». Plesna šola se bo vršila redno vsako soboto ob 20. do 23. ure.

× Pričetek plesnih tečajev društva «Atena» se v soboto dne 3. novembra v areni Narodnega doma. Pounk za gojenje se vrši od pol 6. do 8. ure, za gospodine uradnice od 8. do 10. ure zvečer. Nadaljnjo vpisovanje v vse tečaje se vrši istotam. Ostali tečajji prično s poukom takoj, ko bo pripravljen zadostno število.

× Družabni klub «Bosancev» v Ljubljani ima v soboto dne 3. novembra ob 8. uri zvečer svoj prvi rodbinski sestanek v restavraciji pri «Mraku» na Rimski cesti.

× Pisarna Prvega društva hšnih posestnikov in Pokrajinske zveze društev hšnih posestnikov za Slovenijo v Ljubljani se je preselila v Sodno ulico št. 4, pritličje (Vodnikova hiša), kjer se uraduje izključno od 4. do 6. ure popoldne. Razen stanovanjskih, davčnih in drugih stanovanjskih zadev se dobe v društveni pisarni v smislu društvenih pravil vsa potrebna pojasnila pri prodaji in nakupu posestev.

× Kino «Ideal» v Ljubljani prične 1. novembra z predvajanjem senzacionalnega epohalnega filma «Skrivnost cirku» Eddie Polo» v glavni vlogi Eddie Polo, najslavnejši artist sveta. Vsebinska filma ni običajna pustolovščina, temveč dobro vezana vsebina na realistični podlagi. Atrakeije, izvajane po Eddie Polo, prekašajo Harry Piela in Harry Hilla. Film obtožijo iz štrih delov in se predvaja: I. del od 1. do včevši 4., II. del od 5. do včevši 7., III. del od 8. do včevši 11., IV. del od 12. do včevši 14. novembra. Predstave se vrše ob delavnikih ob 6., pol 8. in 9. uri, ob nedeljah in praznikih pa kakor dosedaj običajno dopoldne ob pol 11. in popoldne ob 3., pol 5., 6., pol 8. in 9. uri. — V nedeljo dne 4. novembra do včevši 7. novembra pa se predvaja še Prigodki zadnje poiresno katastrofe na Japonskem». Posnetki so zelo dobro uspeši. Dostop k tem predstavam je dovoljen tudi mladini pri popoldanskih predstavah.

× Kino «Matica». — «Modri Natani» je naslov velikega filma serije 1923/24., katerega predvaja kino «Matica» od danes do nedelje dne 4. novembra. Film je izdelan po znani istoimenski drami nemškega klasika Lessinga. Glavne vloge so zasedene po najboljših filmskih umetnikih kot Carl de Vogt, Werner Kraus, Fritz Greiner, Bella Musznay, Lya Eibenschütz itd. — Cenj. občinstvo opozarjamo, da trajajo predstave po 2 uri, in sicer v četrtek (praznik) in nedeljo 4. novembra ob pol 11. uri dopoldne in ob 3., 5., 7. in 9. uri zvečer v petek in soboto pa le ob 7. in 9. uri zvečer. Pri zadnjih dveh predstavah sodeluje lastni orkester. — Predprodaja vstopnic vsak dan od 10. ure dop. do pol 1. ure popoldne.

× Koncert. Danes in redno vsak dan v novo renovirani restavraciji in kavarni «Tratnik» koncert ciganske kapele od pol 9 do pol 1. ure ponoči. Vstop prost. Cene običajne.

Dopisi

MENGES. V nedeljo dne 28. oktobra smo imeli tukajšnji demokrati občni zbor. Številni obisk je dokazal, da ni tu vse tako črno, kakor se je pokazalo dne 18. marca, ko je marsikatera kroglica padla tja, kjer se je takrat toliko obetalo, a do sedaj še prav nič naredilo — le dosti poslabalo. Prepričani smo, da prineso bodoče volitve precej drugačen rezultat, in smo tudi verjeti, da ne pride več do razkola naprednih vrst. Ob tej priliki smo se spomnili tudi našega trpečega Primorja in smo si dali duška v «krepiki» resoluciji, katero smo poslali na pristojno mesto.

GOR. LOGATEC. V nedeljo dne 28. oktobra je v naši občini prišel boj za občinske volitve. Krajevna polit. organizacija JDS je namreč ta dan aktualna somišljenike k zborovanju, da se postavi kandidata lista. Zborovanje je bilo prav lepo obiskano. O političnem položaju je v daljšem in z odobravanjem sprejetem govoru poročal predsednik organizacije. O dosedanjem občinskem gospodarstvu — naša občina je imela že do sedaj vedno napredno večino v obč. odboru — je zelo temeljito poročal g. župan, ki je zlasti poudarjal, da je bil občinski odbor vedno za vsak napredek, ni pa lahkomiselno nalagal občanom nepotrebnih bremen, veld česar je naša občina imela vedno kolikor mogoče nizke doliade. Predložena kandidatna lista je bila soglasno in z navdušenjem odobrena. Za zmago se bosta borili samo dva listi: demokratska in klerikalna. Volitve se vrše dne 9. decembra. Stranki, ki je vedno delala le v korist občine, se niti ne bati odločitve. Njena zmaga je gotova.

TRBOVLJE. Predavanje pot. učitelja g. Ante Bega «o gobah», ki se je vršilo v nedeljo dne 28. oktobra v trboveljski šoli, je kaj lepo uspelo. Ker se je predavalo vseskozi nazorno, je bila tema tembolj zanimiva. Mnogobrojna udeležba in vztrajna pazljivost pa sta pričali g. predavatelju, da bivajo tudi pri nas ljudje, ki se zanimajo za naravo in njene produkte.

TRBOVLJE. Miha Koren si hoče na vsak način postaviti hišo in to na občinske stroške: Ko je namreč dognal, da bo odstavljen, je naglo zapustil svojega Stefanoviča in prošil za odpuščenje Lukana. Upanje je bilo, da bo Lukan odpustil izgubljenemu sinu ter mu pustil še nadalje rentenovati v Trbovljah, kar je zdaj že bolj prijetno, saj so si skupili konje in lepo kočijo za svojo uporabo. Radovedni smo, ali bi g. Pašić zadel pod svojo sivo brado, ako bi čul o lepih trboveljskih razmerah ter spoznal bližje svoje nove ljudi, med katerimi se bližijo n. pr. v Hrastrniku imena velike slave, kakor Volker, Kralj, Potočnik, Doležalek itd.

SV. MARTIN PRI VURBERGU. Dne 21. oktobra se je vršila v gostilniških prostorih gosp. Berlingerja v Vešci vinska trgatvo, katero je priredilo Udrženje vojnih invalidov, podružnica Maribor, pod pokroviteljstvom gosp. Mirka Kranjca, tovarnarja v Framu. Prireditelj je uspeval v najlepšem redu. Gospodu Kranjcu, ki je že ponovno dokazal emisel za blagor in dobrobit vojnih žrtav, izrekamo najlepšo zahvalo, kakor tudi vsem gostom, ki so z darovi in obiskom pripomogli do dobrega uspeha. — Udrženje vojnih invalidov, pod. Maribor.

DOLNJA LENDAVA. Pred kratkim se je izselil dosedanj naš župan gosp. Kohot. Na njegovo mesto je prišel začasno tukajšnji odvetnik dr. Janko Leskovec, starosta Sokola in član Orjune. Toplo pozdravljamo to izvolitev, ker upamo, da

bo na nacionalnem polju deloval še bolj vneto kot prejnja dva gerenta. Govorijo se, da so gotovi židovi še zadnji dan pred odhodom starega gerenta hoteli dobiti od njega nekaj domovinske pravice, katere še nimajo. Govorijo se dalje, da so hoteli biti pri tej priliki tudi kavalirji. Imamo nekaj židov, ki so bili že parkrat obsojeni in eden je celo izgnan. Toda čeprav nima nobeden pri nas niti domovinske niti državljanske pravice, pa vendar še jedo naš kruh in žaka jo boljših časov od vzhoda.

VOJNE OLAJŠAVE PO NOVM ZAKONU O USTROJU VOJSKE IN MORNARICE.

Po naredbah ministrstva vojske in mornarice z dne 25. septembra 1923 in z dne 6. oktobra 1923. se letos potrjemim mladim določijo rok službe v kadru po novem zakonu in po novem zakonu se priznajo tudi vojne olajšave. Rok službe za vse vrste orožja, razen mornarice, je določen na 18 mesecev, skrajšani rok pa na 9 mesecev. Mornarji služijo 24 mesecev, dljaki ki imajo najmanj šest razredov srednje šole, 9 mesecev, če pa po devetih mesecih ne napravijo izpita za rezervnega častnika, 14 mesecev. Bogoslovci služijo 6 mesecev, samci ali osamelci, ki nimajo imetja, služijo polni rok, dediči imetja pa skrajšani rok.

Clen o vojnih olajšavah se nekoliko razlikuje od doslejšnih določil. Novo določilo se glasi: a) V rodbinah, v katerih so samo ženske, se nabornik oprosti kot hranilec kadrovske službe le tedaj, če rodbina plačuje 20 ali manj dinarjev neposrednih letnih davkov; b) Nabornik iz rodbine, v kateri so samo ženske, služi skrajšani rok 9 mesecev kot prvenec ali edinec, če rodbina plačuje nad 20 dinarjev neposrednih davkov; c) potrjenemu naborniku iz rodbine, ki plačuje manj kot 20 Din neposrednih letnih davkov, ako ima brata pod 17. let starega, se odloži služba v kadru dotle, da mlajši brat izpolni 17. leto, a to le do 25. leta nabornikove starosti, na to pa služi skrajšani rok. d) Skrajšani rok 9 mesecev se prizna tudi onim rekrutom, v čigar rodbini sta od leta 1912 do 1920 padla ali umrla vsled ran iz vojne službe dva ali več članov rodbine. Vsi leta 1899, 1900, 1901, 1902 in 1903 rojeni mladenci, ki so bili letos potrjeni kot hranilci, samci ali samohranilci, ter oproščeni službe v kadru se pozivajo, da do 4. novembra t. l. predložijo rodbinske pole in potrdilo davčnega urada o posrednem letnem davku mestnemu voljaškemu uradu v «Mestnem domu».

Rekrutom, katerim sta v družini od 1912 do 1920, kakor zgoraj omenjeno, padla ali umrla dva ali več članov rodbine, je takol, vsaj pa v dveh mesecih predložiti tozadevna dokazila. Teh rokov se je strogo držati, ker se na pozneje vložene prošnje ne bo oziralo.

VAŽEN NAPREDEK TUJSKEGA PROMETA

Po iniciativi šefa odseka za tujski promet pri trgovinskem ministertvu, našega rojaka dr. Žižkega se je v Beogradu dne 16. oktobra osnovala delniška družba «Putnik» za saobračaj potnikov in turistov. Delničarji družbe, so posamezne centrale tujkega prometa v naši državi ter ličnosti, ki so si stekle posebnih zaslug za razvoj tujkega prometa. Ker je vpisala tudi država znatno število akciij, bo imela družba poloficielen značaj. Glavna naloga delniške družbe je pospeševanje tujkega prometa po vzorcu velikih zapadno-evropskih tujko-prometnih central, predvsem otvoritev medernih prometnih pisarn v vseh večjih centrih naše države. Prometne pisarne se bodo bavile s prodajo železniških in parobrodskih vozovnic za tu- in inozemstvo, prodajo kart za mednarodne avijonske zveze in za avtomobilni promet, z odpremo in osiguranjem potniške priljage, z izdajanjem doznak za hotelske sobe in za mesta v spalnih vagonih, z dobavljanjem potniških viz za potovanja v inozemstvo, s posredovanjem pri zavarovanju potnikov za slučaj nezgod, s vsemi trgovskimi in bančnimi posli, ki stoje v zvezi s tujskim prometom in s pospeševanjem male domače industrije. Sredstva, ki se bodo rekrutirala iz poslovanja, se bodo uporabila izključno za tujsko - prometno propagando. Družba «Putnik» bo vršila vse te posle preko svojih poslovalnic, ki bodo priključene dosedanjim centralam tujko-prometnih organizacij v Ljubljani, Zagrebu, Beogradu, Sarajevu, Splitu in Dubrovniku. V doglednem času se bodo silne poslovavnice otvorile tudi v drugih ekonomskih važnih centrih naše države. Z izvrševanjem naloge te družbe se bo pričelo t. j. Predvsem se bodo otvorile v najkrajšem času biljetarnice družbe v posameznih glavnih centrih, t. j. v Beogradu, Zagrebu, Splitu, Dubrovniku, Ljubljani (biljetarnica v Sarajevu je že začela poslovati). Biljetarnice bodo imeli izključno pravo predprodaje železniških kart, ter bo potujoče občinstvo pri njih kupovalo železniške vozovnice z vse relacije za tri dni v naprej in brez prerivanja, ki je običajno pri kolodvorskih blagajnah in brez nevarnosti osebno imovino — po originalnih železnih cenah. Poleg tega bo moglo potujoče občinstvo dobiti od personala biljetarnice vse in vsake potrebne informacije za potovanje. V Ljubljani bo poslovala kot podružnica «Putnika», Zveza tujkega prometa v Sloveniji (Tourist-Office) v svojem lokalu na Aleksandrovi cesti. Biljetarnica se bo otvorila v najkrajšem času.

Politični odmevi

Primorsko pismo

Obletnica fašistovskega pohoda v Rim. — Praznovanje v Trstu in Gorici.

Trst, 30. oktobra. Italija, ki se je še pred letom dni pozabila pred svetom s svojo plametečo svobodnomiselnostjo je po preteku komaj nekaj let praznovala svoje službene praznike s — službo božjot. Od prefekta pa do župana vsi državni in avtonomni oblastniki, generali kraljeve vojske in vsa fašistovska milica, svobodnjaški «Cassieri della Morte» («Smrti vitezji») in «Gianastasi» (Telovadno društvo), vse, se je pričelo proslavo obletnice pohoda v Rim s slovesno mašo. Pri maši na našem trgu Sv. Justa je bil celo lastnik «Piccola» — senator Mayer.

Mesto je bilo v zastavah, vendar pa je bilo marsikje precej prazno, dasiravno so bili pozivi za izveženje zastav dovolj slišni. Cerkveni svečanosti pri Sv. Justu je prisostvovala ogromna množica občinstva in ravno tako nato sledečemu pregledu milice. Verdijevo gledališče, kjer sta po končanem izvedenju proslavljala pohod v Rim župan dr. Pittacco in poslanec Survich, je bilo nabito polno. Našega naroda se govornika nista dotaknila. Zvečer je bilo mestno razsvetljeno; seveda v prvi vrsti uradna poslopja.

Slavnost v Trstu je bila nekako bolj tržaško-fašistovskega značaja, to se pravi, da niso pritegnili dežele, zlasti ne našega življa.

Vse drugače pa je bilo v Gorici, ki je ob tej priliki doživela izredno srečo, da so ji je po tolikih zapostavljanjih, ki so jo dosegli doletela, vendarle enkrat umeknil Videm in ji prepustil «prostor na soncu». Proslava fašistovskega pohoda v Rim se namreč za videmsko pokrajino ni vršila v Vidmu, temveč v Gorici. Dve legiji fašistovske milice ste se zbrali v Gorici, prispel je tjakaj iz Vidma prefekt Plesenti, videmski župan in vsi drugi visoki oblastniki, a povabljeni so bili tudi vsi župani, zlasti slovenski.

Slavnost se je tudi v Gorici pričela s slovesno službo božjo, ki se je darovala na Travniku. Sledil je pregled milicnih čet in potem proslava v mestnem gledališču. Popoldne pa je bil slovesen sprejem na občini, katerega so se udeležili tudi povabljeni župani. Poročila navajajo med drugimi župana Pipana iz Komana, Lulina iz Gaborovice, Čotiča iz Skrbine, Frfoljo iz Sela, Rogeljo iz Temnice, Ivana Froljo iz Vojsčice, Reščiča iz Štandreža, Klara iz Sovodenj, Majerja iz Vipave, Širca iz Pliskovce, Rljavca iz Trnovca ter celo vrsto občinskih komisarjev. Dočim je prefekt Plesenti govoril prej v mestnem gledališču, kjer je v svojem govoru zlasti povdarjal pomen Gorice v območju obmejne furianske pokrajine in odgovornost za varstvo vzhodnih meja kraljevine, sta tu govorila komisar goriske mestne občine in za njim videmski župan, ki je sporočil Gorici bratski pozdrav mesta Vidma. Govore je zaključil župan iz Kojškega, Obljubek, ki je dejal:

«Prejasi gospod prefekt! Ob obletnici fašistovske zmage, ki je prenovila duhuvo in osvojila italijansko pravo, tudi mi župani, predstavitelji tujerodnega prebivalstva, ponosni, da pripadamo močnim Italiji, ki je rešil in jo vodi Vodja, obnavljamo slovesno prisego zvestobe in obetamo, da se bomo žilavo oklepali fašizma in iskreno sodelovali z našo fašistovsko vlado. Tako poklanjamo vašemu Gospodstvu, vrednemu predstavniku močne in pravične fašistovske vlade, svoje spoštljive pozdrave!» (Kolikor je znano, gospod župan Obljubek še ni vitez italijanske krone.)

Prefekt je vsem navzočim županom, ki jih je bilo okoli sto, stisnil roko in se nato odpeljal v Videm.

Tako smo v Primorju praznovali prvo obletnico močne in pravične fašistovske

K revoluciji v Grčiji

Nov revolucijski poskus, ki je pravkar pretresel Grčijo, odkriva pojave, ki gotovo ne kažejo najboljših perspektiv za našo južno sosedo. Prvotno poročilo, da gre le za upor par garnizij, vendarle ni bilo točno, kakaj, kakor je sedaj razvidno, je izbruhnil upor domala po vseh večjih garnizijskih mestih, celo v Makedoniji, ki je bila vedno jako antikonstantinistična. Pokazalo se je, da je imel Metaksas, ki je bil očividno duša prevratnega podjetja, jako mnogo pristašev med častništvom, višjim in nižjim, in da so bili ti njegovi pristaši po vsej državi.

Vedno se povdarja, kako pogubno je za državo, ako se prične vojaštvo mešati v politiko. Se posebej pa je škodljivo, ako se armada razcepi na dve tako močni in neizprosni, očividno skoro enako močni stranki, kakor je danes v Grčiji. Jasno je, da je po takih dogodkih armada mnogo manj vredna in da moramo na prijeteljstvo države s tako razrovano in nezanesljivo vojsko jako malo računati. V tem pogledu je tedaj najnovejši prevratni poskus v Grčiji tehnega pomena tudi za nas, za našo vnansjo politiko.

Kulturni pregled

Nove knjige

Treba je priznati resnico z besedami, čeprav so, ki jo tajijo z dejanji: jugoslovanska založništva so povedni zelo agilna podjetja. Knjige kar cepajo v knjižnice in arhive, in marljivo zapisovalec jih utege, žal, komaj registrirati. Da bi jim iskal podrobnih ocenjevalcev, na to ne more misliti.

Hrvatski štamparski zavod v Zagrebu nam je zadnje čase poslal več svojih publikacij. Raznovrstne so po vsebini; na prvem mestu bodi tu omenjena «Zoologija» od prof. Živojina Djordjevića, katero je avtor napisal z velikim znanjem in sredino poljudnostjo. V knjigi je poleg obilice strokovnjakega materiala obdelani tudi moderni nazor o biologiji, kar vrednoti dela še bolj povečava. Knjigo bodo s pridom prebrali profesorji in zdravniki, dobrodošla pa bo dijakom prav tako kakor laikom. Za to usposoblja poljuden slog, ki je precizen in privlačen.

Leta založba je izdala v vrsti Moderne knjižnice «Majko Bonaparta», nekaj roman Napoleoneove rodbine. Pisatelj je v episu obdelal življenje in usodo Napoleona Bonaparta od zibel do groba ter je obrazil junaški lik matere velikega zavojevaleca. «Majka Bonaparta» je pravzaprav spev ranih sil, ki je rodila velikega Korzičana.

Izšli sta dalje dve poučni brošuri, ki sta prav posebne oembe in nadnadvnega priporočila vredni: «Mira kod ujaka liječnika» in «Kod ujaka liječnika na ladanju». Prvo delce vsebuje seksualni pouk za deklice, drugo za dečke. Pisec obeh brošur je prof. Maks Oker-Blom, šved po rodu, pred 20 leti docent za biologijo na sedanji finski univerzi v Helsinkforsu. Poučni brošuri sta izvrstno čtivo za doraščajočo dečo. Vsak roditelj bi ju moral s premislekom prebrati ter ju o primernem času izročiti svojim otrokom v pouk.

Prof. dr. Branko Vodnik je napisal «Pregled hrvatsko-srbske književnosti od najstarijih vremen do kraja XVIII. veka». Knjiga je namenjena višjim razredom srednjih šol, za katere je tudi predpisana. Drugi del, obsegajoč književnost 19. stoletja, izide še tekom letošnjega šolskega leta.

Kaj je dovedlo Metaksasove ljudi, da so poskusili svojo srečo s pučem, si ni težko predstavljati. Revolucionarna vlada Plastiras-Gonatas se je držala doslej z vojaško diktaturo. Ko pa se je podpisal s Turčijo mir v Lausanni, se režim diktature ni dal več zagovarjati. Vlada se je odločila, da se izvedejo volitve v parlament in sicer na 2. decembra. Toda voditelji lanske revolucije, to so sedanji vladni možje v Atenah, ne bi mogli akceptirati vsake parlamentarne večine, kakaj ako bi ljudstvo poverilo svoje zaupanje močnem od bivše Konstantinove stranke, tedaj bi skoro gotovo prišel dan težkega obračuna za Plastirasa, Gonatasa in druge. Kajti ti so na jako drakonski način izvršili obsodbo bivših Konstantinovih ministrov in obsojene kratkoma postrelili. Stranka pristašev justicijskih ministrov in generalov bi nedvomno zahtevala maščevanje, ako bi prišla zopet na vlado. Zato bo gotovo sedanja vlada napela vse sile, da onemogoči zmago tej stranki; pričakovati je, da sredstev pri tem ne bo izbirala. In res so poročila govorila, da ima vladna nacionalna lista jako dobre šanse, gotovo najboljši poleg republikanskih vitezilstov. Da je Metaksasova stranka ozkoma skupina posega po orožju in zaroti v svrhu zmage, priča, da ni mogla hneti dobrih izgledov glede volitev. Ker si jih je s ponesrečeno pobuno gotovo še poslabšala, bi bilo sklepiti, da izidejo sedanji vladni možje zmagoviti iz volilnega boja, kar bi kazalo na stabilnost grške politike.

nim mornarjem; med zatihlim zakonom iz konvencionalnosti in udobja in velikem, odprtem življenju na svobodnem morju. Tu malo pristaniško kopališče s staromodnim ribnikom in tam obzorje, veličina in svoboda. Tu postaren, dobrodušen, naskrivaj — alkoholič in zakonski soprog. — tam mlad mož z vsemi vrtilinami moza.

Naj si bo že kakorkoli, pravo jedro drame je izraženo v tuju: mož in morje. In brepenjenje žene po tem obojem, žene, ki je vse to uživala nekoč in ji je sedaj za vedno nedosegljivo. Tuden je hotel z «Gospo z morja» povečati morje: njegovo krasoto, svobodo, razmah in božanstvo. Hotel je reči, da bi bili ljudje dandanes drugačni, ako bi živeli na morju: različnost med značajem in duševnim poletom človeka, ki je vzljubil in užival ta božanski element in onim, ki je živel samo na zaprti, zatohli koplini — te privede prej ali slej na iste misli. Za obe trditvi naj navedemo samo dve slovenski pesmi, ki sicer ne dokazujeta naših trditve, katerih pa se spominja takoj pri tem premišljevanju: narodno «Lepo Vido» in Zupančičovo «Kvarner».

Elida pa v tem neutočenem in nedosegljivem koprenju ni umrla. Aklimatizirala se je kot Ballestad (ki je pa to vidi in slišal pri drugih), kot se je udomačila «Divja rasa» in kot bi se rad nesrečni Ulrik Brendel.

Toda ženski kakor je Elida je treba zato nekaj velikega: svobodno odločitev. In Wangel etično višje nego gospod doktor Helmer v «Nori» in je večji kristjan kot moralist gimnazijski ravnatelj Kroll. Wangel je nesebičen in zato plemenit in velik človek.

Preobrat v dramo je Elidina volitev med tujcem in Wanglom: tujec, ki vabi in grozi, temna bodočnost, strašen, varljiv in mamljiv fantom — Wangel, soliden, realen mož, postaren, toda nesebično ljubeč, požrtvovalen in na vaak način ravno zato veliki. Toda, ko dobi Elida od obeh mož svobodo lastne, proste volitve, ne izbira več, odloči se za Wangla.

Mogoče se pa gospa Elida le ne bo za stalno in srečno uživala v ta ponovni zakon z ljubim, dobrim, starim Wanglom ki bo odselej najbrže še bolj pil. Take poravnave med zakonci so teatralno patetične in jih v zakonski postelji za stalno ni čutili. Mogoče se bo Wangel zapil gospa z morja bo pa porabila to v svojo prid in venomer zahtevala od njega ometnih strupov, morfija, kokaina in veronala. Na ribnik se Elida ne bo navadila, to je gotovo.

Kaj bo mogoče z njo, nam pripoveduje Ibsen natančno v Heddi Gabler, kjer nam zelo lepo: slika zakon med filistrom in ženo, v kateri tiči vrag. In Elida bo gotovo storila prejšnjo isto, kar je moralna storila gospa Hedda.

«Lisinski» v Ljubljani. Spored, katerega poje hrvatsko pjevaško društvo «Lisinski» iz Zagreba v soboto dne 3. novembra v dvorani hotela Union je izvajal «Lisinski» spomladni letošnjega leta tudi že v Zagrebu. Vsi zagrebški kritiki brez izjeme pojo «Lisinskemu» vso čast in slavo. Enodušno prinašajo velikanski uspeh «Lisinskega» koncertov in poudarjajo, da je «Lisinski» s svojim umetniškim programom vedno vzgojno vplival na vsa ostala porska društva v Zagrebu, da so se tudi ona lotila večjih in pomembnejših del domače in tuje literature. Vsi hvalijo izvrstno disciplino zbora in njegovo visoko glasbeno kulturo. Splošna sodba je, da je «Lisinski» zbor, kakršnega nimajo niti največja glasbena centra. Dolžnost je, da s polno dvorano počastimo brate pevce ter jim s tem na najlepši način pokažemo svoje občudovanje na doseženih umetniških uspehih. Vsak koncert «Lisinskega» je za Ljubljano kulturni dogodek prve vrste. Vstopnice v Matični knjižarni.

Klavirski virtuos Anton Trost igra na svojem koncertu v ponedeljek dne 5. novembra 1923. v dvorani Filharmonične družbe sledeča klavirska dela: 1.) Bachov preludij in fuga v Es-duru za or-

gle, za klavir prosto priredil Busoni, 2.) Brahmovson sonato v f-molu (celotnih 5 stavkov). 3.) Peto sonato v enem stavku, delo znamenitga Russa Skrbjabin. 4.) Tri Chopinova dela: balado op. 52, nocturno op. 48, št. 1 in etudo op. 25, št. 12. Anton Trost, njegova umetniška individualnost ter dovršena tehnika, nam jamčijo za prvovrsten klavirski koncert. Občinstvo naj počasti umetnika domačim na z polno dvorano, za katero so vstopnice v predprodaji v Matični knjižarni.

Dramski gledališče. Drama igra nočoj «Smrt majke Jugovića». Predstava je izven.

«Rigoletto» z gostoma. Danes v četrtek se poje v opernem gledališču Verdijevega opera «Rigoletto». V nji nastopita dva gosta in sicer ga. Tinka Wesek-Polla kot Gilda, v vlogi dvornega ljubljiveca Rigoletta pa baritonist Robert Primožič iz Zagreba. Vojvoda mantovskega poje g. Kovač, bandita Sparafucle pa g. Julij Betetto. Predstava je izven.

G. Popov kot Onjegin. V petek dne 2. novembra gostuje g. baritonist Boris Popov kot Onjegin v Čajkovskega cperli «Evgenij Onjegin».

Celjsko mestno gledališče. V ponedeljek in v torek je igral ansambl ljubljanskega dramskega gledališča na celjskem mestnem odru pod režijo g. Skrbinskega Petrovičovo dramo «Mraak», ki je prav srečno dopolnila že lepo serijo v letošnji sezoni uprizorjenih iger. Oba večera sta napolnila gledališče ter nudila prvovrsten umetniški užitek. Za milje celjske igre, zlasti pa krasna scenarija, svetlobni efekti, predvsem pa dovršena kreacija posameznih tipov je izzvala splošno zadovoljstvo in burne ovacije gostom iz Ljubljane. Nad umetniškim igranjem se ni divilo samo občinstvo, iz njega so šrpali tudi domači igralci marsikatero potrebno navodilo, predvsem pa podvojen večerje do novega dela. Iljo Vujića je igral g. Skrbinec, njegovo ženo gđ. Rakarjeva, hčer Jekice gđ. Gorjupova, polubrata Vasilija g. Gregorin, ženo Rado ga. Juvanova in Vasilijevega tovariša g. Zorman. Zeleti je, da bi mogli Celjani priljubljene goste iz Ljubljane še večkrat poudariti v svoji sredini.

Mariiborski kulturni drobiž. V ponedeljek dne 5. novembra nadaljuje inf. Kukovec v Ljudski univerzi s svojim predavanjem o ruski revoluciji. Isti dan koncertira v Götzovi dvorani dopoldne za šolsko mladino in zvečer za ostalo občinstvo violinistka ga. Brandlova in pianist g. Ličar. — Dne 9. novembra koncertirata v Narodnem gledališču ljubljanske operna pevca gg. Betetto in Simone.

Dramatični odsek viškega Sokola nas je pozdravil v nedeljo s «Charleyeveto», ki jo poznamo že od lani. To pot se je v maršnem izpremenila. Mestoma nove vloge, kratke in površne študij — vse to je povzročilo diletantsko igradruge vrste. Morda najbolj je odgovarjal Jack Chesney, ki je podal tip študenta iz svoje duše. Učinkovit je bil v govoru in mimiki sir Francis Chesney, no tolike v gestah. Zenske vloge so bile pretihte, posebno Ana, ki ji bo treba tudi v drugem pogledu mnogo, mnogo vaje. Babberley in Brassett sta publiko hvaležno pozabavala, da ji je igra v celoti kar ugajala. —g.

Dramatični odsek Sokola v Ljubotmeru je dne 13. oktobra otvoril svoj Taligni hram s Cankarjevo dramo «Kralj na Betajnovi». Režijo je vodil br. Rajko Ogrin in igrake kakor igralci so prav dobro podali jedro te težke drame v zadovoljstvo publike. Pripravlja se trodelna janka, Henry Bernsteinova igra «Tati» in istočasno pod režijo br. Koropea burka «Pri belem konjčiku». Ruski emigranti, med temi tudi poklicni igralci, se z navdušenjem udeležujejo na naših oderških deslah ter so uprizorili drame: Čehov «Striček Vanja», I. Urvančev «Vera Mirčeva» in Tolstoj «Moč teme». Uprizoritve so bile na višku in gre vas prižnanje požrtvovalnim umetnikom.

Ante Kovač (Pifficus): Impresije iz jedee epohe. Dobrovoljec Ante Kovač,

Naši grobovi

Vsaka družina skrbi za svoja grobove in po tej skrbi sodimo navadno tudi o ljubezni, ki veže žive z onimi, ki so odšli v večnost. Tako mora tudi narod — družina skrbeti za grobove, ki so delali zaup in postali s tem nekaka skupna narodna last. Vsak narod skrbi po svoje za spomin svojih duševnih velikanov. Po tem navadno presojamo tudi njegovo narodno zavedanje in kulturo.

V letošnjem letu moremo zaznamenati pri nas v tem oziru par pomembnih vrednih dogodkov. Meseca septembra je Kranj uredil grobova dvoh naših največjih tam poživajočih pesnikov: Prešernov in Jenkov grob. Oba sta dobila po zaslugi kranjskih meščanov in njih voditeljev lepšo obliko, tako da je s tem sedanja naša generacija izpolnila svojo dolžnost, kar je v čast njej in mestu, v katerem pesnika počivata.

Tik pred našim letošnjim praznikom vseh mrtvih pa je tudi Ljubljana tiho in molče izvršila važno delo pietete. Preskrbela je trem glavnim predstaviteljem naše moderne, lepo urejeno skupno počivališče. Naj povemo takoj, da je dalo mesto na razpolago primeren prostor — sicer ne popolnoma v sredi pokopališča, kjer bi tvorili spomenik s tremi tam obstoječimi

grobnicami (Kollmann — Predovič — dr. Krek) arhitektonsko primeren četrtri steber — ampak v bližini od križa na levo na prvem križpotju. Prostor je prav lep, obdan v ozadju z vrsto cipres, ki tvorijo tudi ob strani glavni rob celi grobnici. Prekop se je izvršil z največjo pieteto: prisostvovali so mu: dr. Prijatelj, dr. Iz. Cankar in dr. Rus. Kette in Murn sta ležala — kakor je znano — na pokopališču pri sv. Krištofu. Od njih smrti je preteklo že nad 20 let. Zato je razumljivo, da je med tem že vzela zemlja, kar je bilo njenega. V Kettejevem grobu se je našel še en stari krajcar, ki ga je pesnik odnesel s seboj v gomilo. Morebiti je bil to oboj njegov dobre stare dijaške mameice. Zemske ostanke so grobarji položili v nove krste in jih prenesli v cerkev sv. Krištofa, kjer se je sestavil protokol. Krsti sta ostali čez noč v cerkvi, drugo jutro so ju pripeljali k sv. Križu. Tam so med tem odprli grobnico družine Rohrmann, kjer je začasno počival Ivan Cankar. Grobarji so dvignili iz grobnice Cankarjevo krsto in jo prenesli na novi prostor, kjer so bili pripravljeni trije grobovi, in sicer višje v sredi Cankarjev, na levo Kettejev, na desno Murnov.

Cankar
Kette Murn

Ves prostor je obdan s kamnitim okvirjem. V ozadju se dviga skupen spomenik s tremi kamni, ki nosijo kratko imena in rojstne in smrtne letnice vseh treh pesnikov. Pokrit je prostor z zelenim mahom, po kamnih pa se vzpenja bršljin. Pogled na to skupino z našimi snežniki v ozadju dela kar najljepši utis. Stroškov za prekop in ureditev grobov ni plačala ne Ljubljana, ne slovenski narod — ampak vsaj eden od teh treh naših pesnikov še po smrti prijateljico, ki je mislila nanj in poskrbela vsem trem primeren skupni grob. Gotovo zasluži zahvalo nas vseh, ki smo želeli, da bi ta tri imena imeli združena po smrti, kakor so bila združena v življenju. Gotovo bodo ti trije grobi imeli vedno mnogo obiskovalcev.

Obiskali smo tudi kraje njihoveh grobov na starem pokopališču in smo našli tam Kettejev spomenik, ki leži vznak ob zasutem grobu... (Križ z vrha je bil že prej nekdo ucačdel!) Zeleti je, da se ta kamen kam sra vi. Morda bo zanj poskrbela naša mladina, ki je dosegla krasila ta grob. S tem bi bilo torej vprašanje grobov naše pesniške trojice za Ljubljano častno in ugodno rešeno.

Kaj pa z drugimi? Pokopališče pri Sv. Krištofu se bo opustilo, na njem pa leži še mnogo naših mož. K sreči

leže večinoma blizu cerkve. Zato mislimo, da bi bilo prav, da ostane onl četverkotnik okoli cerkve, ki jo bila letos popravljena, kot park in da se v njem ohranijo naši grobovi. Ta četverkotnik naj bi segal do križa starega pokopališča. Tako bi ostali na svojem mestu: Jurčič, Bleiweis, Vodnik, Čop, Linhart, Korytko in vsi, ki leže med cerkvijo in mrtvašnico. Ostala bi tudi pisateljska grobnica, ki bi jo bilo treba zavarovati od zunanjih strani ali pa jo prenesti na notranjo stran zidu. Istotako bi bilo treba v ta četverkotnik prenesti druge znamenite grobove, ki bi ostali tako ohranjeni bodočnosti. — To bi bilo trepa upoštevati pri načrtih za bodočo Ljubljano, ki se bo tu razvijala proti Posavju. Mislimo, da bi ta četverkotnik ne motil razvoja mesta. Po besedah «mir mrtvim» je sicer Zeleti, da jih čim manj prenašamo. Za bodočnost pa se naj pri Sv. Križu določi primeren prostor za naše može. Skupne grobnice so se preživele. Panteona Slovenci ne bomo zidali — zato dajmo na pokopališčih našim možem primeren prostor, ki ga bo lahko našel tujec in domačin. Zeleti je tudi, da šolska mladina stalno skrbi za okrasitev naših nam vsem dragih grobov.

Mi pa ostanemo...

(Kot javno pismo.)

Gospod urednik, že veste, ne? Je stara reč, pa gre na novo: novi mož imamo v Ljubljani! Pagan je še in Smartin ga bo krstil kakor vsako leto. Pa kakor vsako leto, se tudi letos peče, da je groza, trikrat groza. Ali več, ali ranku manj kakor lani, še ni dognano, a najbrž ne bo šlo za občutne difference in se vsaka ni bati niti oddaleč. Ljubljana vsako leto požre mnogo, njene ostarje, njene ulice, njeni krokarški večeri se iz jeseni v jesen in menda še mnoga daljina leta ne bodo otresli znamenitega refrena: «Mi pa ostanemo, kaa-koor smo b'liili...»

Tu ni razlike v dnevih in simpatijah; vinski pagan v Ljubljani ne pozna pratike, enakovreden mu je petek ali svetek, pa še sobota je vmes, ozioroma prvi ali zadnji po solnčnem sistemu in mesečnih zaslužkih. Niti ne uvažu je posameznih meščanskih slojev, tudi izrazito strankarsko ni opredeljen, avtonomističen je v toliko, kolikor je takorekoč slovensko - elementaren in kar ga skupni interesi vežejo z brati onstran Sotle navzgor in povprek. Draži, šepetice, razvema, punta in mečel! Anarhist časa in nas!

Ljubljana je njegovo posebno privilegirano območje. Oblasti tega ne vedo, še policija komaj zdaleka sluti nie-

sedaj urednik zagrebskega nacionalističnega »Pokreta« je pod naslovom »Impresije iz svetovne vojne« objavil svoje doživljaje iz svetovne vojne. Knjiga je zelo neposredna, zanimiva in vsa priporočila vredna. Avtor očrtava v nji Rusijo, Francijo, Belgijo, Italijo, Grško in Afriko ter solunsko fronto. Slog pisateljev je naraven in privlačen. Knjiga, ki je izšla v založbi Hrv. štamparskega zavoda (Zagreb, Maravska 30), stane 25 Din in zasluži, da si jo omisli vsakdo, ki želi jugoslovensko.

Književne redkosti v razprodaji Jugoslovenske Matice. Jugoslovenska Matica začne v kratkem z razprodajo slovenskih knjižnih redkosti. »Ljubljanski Zvon« katerega 25. letnik je že davno književna redkost prve vrste, bo zastopal v razprodaji celoten od 1881. naprej. Ravno tako razpolažba zbirka s kompletnimi »Dunajskim Zvonom«. »Dom in Svet«, katerega je že mnogo težje dobiti kot »Ljubljanski Zvon« je tudi celoten. Od teh revij se pa dobe tudi posamezni letniki. Kot posebnost nudi Matica zadnje štiri letnike »Mariborske Zore«. Ravno tako razpolažba še s štirimi letniki »Kre-

sa«, ki je redkost prvega reda. Od »Slovenskega Glasnika« manjka edino letnik 1861., sicer pa je ves na razpolago. Dalje bo napredaj v kompletni obliki »Katoliški obzorik«, »Čas«, »Mentor«, »Slovan« in kot posebna redkost prvi letnik »Hribarjevi Slovani«. Razume se, da je vrednost zadnjih knjig izredno visoka. Zbirki je dodan nadalje Valvazorjeva »Ehre des Herzogtums Krain« prva in druga izdaja. Matica opozarja zunanje zainteresirane, da jim pošlje pojasnila tudi pisanimi potom.

»Književna Republika«. Prejeli smo: Koncem oktobra začne v Zagrebu izhajati »Književna Republika«, mesečnik za vse kulturne probleme. List bo kritičen, svobodomen, oziral se bo na vse sodobne evropske in svetovne kulturne pojave. »Književna Republika« bo izhajala pod uredništvom Miroslava Križića v mesečnih zvezkih revijalnega formata. Naročnina, ki znaša letno za dvanaest števk 100 Din, naj se pošlje na naslov: Knjižarna Vinko Visočki, Koprivnica. Uredništvo »Knjiž. Republike« je v Zagrebu, Kukovičeva ulica 28.

govanjem telovadnih iger. Poljudno je podana statistika JSS zlasti kar se tiče sokolskega naraščanja. Prevod iz češčine v hrvaščino »Dnevnik mladoga človeka« je s to številko dokončan. — Zanimiv je popis »Naraščajevca« iz leta na grad Ponoviče, sestavljen je mlad naraščajnik iz sokolskega društva I. v Ljubljani. — Kot gradivo za naraščajsko telovadbo prinaša Sokoliški telovadni nastop na znano pesmico »Zabja svatba«. Obširen je oddelček »Glasnik«, ki ima mnogo kratkih poročil in dopisov o naraščajskih nastopih in tekmah iz raznih društev. — Tudi ta številka ima za mlade pripadnike Sokolstva polno zanimive stvari in bo mlade čitatelje popolnoma zadovoljila. Naj bi pridno segali po nji!

SOKOLSKI VJESNIK ŽUPE ZAGREBAČKE.

Sokolska župa Zagreb je začela zopet izdajati svoj župni vestnik, od katerega prva številka je izšla sredi oktobra t. l. Župa je izdajala svoj vestnik že lansko leto, morala pa je izdajanje iz tehniških in materialnih vzrokov prekiniti. Za tekoče leto izidejo tri številke in znaša naročnina do konca leta 15 Din. Vestnik urejuje kakor v preteklem letu br. Anto Brozović, upravo pa oskrbuje br. Tošo Janjanin. — Vsebinsko prva številka je dosti zanimiva in obravnava sokolsko idejo, prosvetno delo in tehniško delo. Prinaša tudi župne zadeve ter poročila iz jugoslovanskega in slovanskega Sokolstva iz Češkega, Poljskega in iz Amerike. Kakor kaže prva številka bo Vestnik tudi letos ostal na oni višini, kakor je bil v preteklem letu, ker ima za svoje sotrudnike najboljšje hrvatske sokolske delavce.

Jugoslovenska odlikovanja čeških sokolskih delavcev. Dne 17. oktobra 1923. sta prisostvovala seji predsedstva ČOS. v Pragi gg. dr. Dragotin Prohaska, prosvetni inspektor pri poslanstvu češkoslovanske republike v Beogradu in kapetan Miloš Gladović kot zastopnika prosvetnega ministva kraljevine SHS. in izročila članom predsedstva ČOS. br. Stepanku, dr. Urbanku, K. Poplitiu, J. Čzadi, Boh. Havelu in sestri Miladi Mali redove svetice Save IV. stopnje. Imenovani so bili odlikovani kot priznanji sokolskih delavci, ki so se udeležili I. jugoslovanskega sokolskega zleta v Ljubljani leta 1922. V imenu jugoslovanske vlade jih je nagovoril dr. Prohaska, ki je poudarjal lepe uspehe, ki so jih pokazali češki Sokoli na ljubljanskem zletu in omenil zasluge češkega Sokolstva, ki je zanimalo ogenj sokolske ideje v Jugoslaviji. Sokolstvo stremi za velikimi smotri, ki bodo ojačali velike in silne slovanske države. V tem pogledu ste nam Čehi naši učitelji, naši vzorci. — Starosta brat dr. Scheiner se je zahvalil govorniku za odlikovanja v imenu vsega češkega Sokolstva ter izjavil, da odlikovanja ne sprejemajo odlikovanci za svojo osebo, ampak za vse one Sokole, ki so sodelovali pri lepih uspehih v Ljubljani. Zagotavljal je nadalje, da so bili Čehi že visoko počaščeni s kraljevim ukazom, ki je bil proglašen na ljubljanskem zletu. Naša slovanska naloga, pravi br. starosta, pa še ni dovršena. Imamo še mnogo dela, preden bodo vsi Slovani osvobodjeni, zato hočemo, da sokolska misel objame vse — mlado in staro — da ohranimo svobodo in osvobodimo še neodrešene brate. Ostanemo vaši zvesti bratje v vsakem času in delovali bomo z vami bok ob boku. Govoru br. staroste so vsi navzoči navdušeno pritrjevali.

Darilo jugoslovanskega Sokolstva Uniji francoskih gimnazistov. Odposlanca Jugoslovanskega sokolskega saveza starosta br. dr. Ravnihar in načelnik br. dr. Murnik, ki so udeležila proslave 50letnega obstoja Unije francoskih gimnazistov v Parizu, dne 2. novembra t. l., poklonita Uniji v imenu jugoslovanskega Sokolstva bronasto plaketo, delo akad. kiparja Ljoveta Dolinarja. Plaketa, ki nosi napis: »1873. do 1923. Jugoslovansko Sokolstvo Uniji francoskih gimnazistov ob 50letnici njenega obstoja«, je vdoljena v krasen svedski marmor, kar je izvršila kamnoseška tvrdka Alojzij Vodnik v

Ljubljani. Vložena je v kaseto, ki jo je izdelala tvrdka J. Bonač in je bila razstavljena pri L. Schwentnerju. — Češko Sokolstvo bosta pri proslavi zastopala starosta ČOS. br. dr. Scheiner in načelnik br. dr. Jindra Vaníček.

Železniške vožnje olajšave za Sokole. Ministrstvo soobčarja je odredilo, da imajo člani sokolskih društev 50 odst. olajšavo na državnih železnikah poleg one za kongres in skupščine tudi še za zlete in za javne nastope.

Vježbe na konju. Brata dr. Janko Bedeković in Dragotin Sulce sta izdala dve knjižici pod gorenjim naslovom. — Knjižici vsebujeta zbirko vaj na konju za tri stopnje. Vaje so izbrane iz raznih čeških virov in nudijo obširen material za vajanje vaj na konju, in sicer je namenjena ena knjižica za člane, druga pa za članice, so pa vmes vaje tudi za naraščaj obojega spola. Cena posamezni knjižici znaša 10 Din in se naročujejo pri

br. Drag. Sulce, Zagreb, ulica A, broj 4. Knjižici bodeja prav dobro služili tudi slovanskim prednjakom pri telovadbi, ker doslej takih knjig še nimamo.

Sokolska župa »Rijeka« s sedežem na Sušaku je izdala dobro brošuro pod naslovom: Marjan Borna, kraki života. Pisat prigodom 20 godišnjice njegovog sokolskog rada. V njej je opisano marljivo delo župnega in društvenega načelnika br. Borna na Sušaku. Br. Borna je v jugoslovanskem Sokolstvu znan kot dober organizator in telovadec ter zaslužil, da se ga Sokolstvo spominja ob njegovi 20. letnici sokolskega dela.

Sokol I. v Ljubljani pozivlja k obratni vseh brate in setre, ki imajo nabiralne pole za kamne, na dan 2. ali 3. t. m. popoldne med 14. in 18. uro ter v soboto med pol 20. in 22. uro. Prinesite s seboj nabiralne pole in nabrani denar! — P. naučni odsek.

Naši kraji in ljudje

Za pravice naših bratov v Primorju

Iz vseh strani naše ožje domovine nam prihajajo naknadno poročila o veličastnih shodih, na katerih je dal naš narod duška svojemu ogorčenju nad barbarskim postopanjem Italijanov z našimi rojaki v Primorju. Povsod so bile sprejete resolucije, ki pozivljajo vlado, naj z energičnimi političnimi in gospodarskimi ukrepi prisloži našemu narodu na pomoč.

V Trzinu je predsedoval zborovanju župan Lončar, poročal pa je učitelj Vider.

Zborovanje v Kranju se je udeležilo preko tisoč oseb iz mesta in okolice. Zborovanje je otvoril župan Ciril Pirč, nakar je prof. Marinko v živih barvah slikal trpljenje in muke, ki so jim izpostavljeni naši rojaki na zasednem ozemlju.

V Kranjski Gori se je vršil manifestacijski zbor pred spomenikom padlih v vojni, dr. Ivan Grašič pa je v vnešenih besedah orisal mučenstvo slovanske raje pod italijanskim jarmom.

Na Jesenicah je bila velika dvorana na osnovni šoli že pred določeno uro nabito polna zborovalcev vseh strank. Med viharjem odobravanjem je bila po govoru dr. Obersnela in dr. Kogojca sprejeta ostra resolucija.

V Toplicah pri Novem mestu se je vršilo zborovanje na Kopaliskem trgu pod lipo. Govorila sta nadučitelj Dragotin Gregorec in Ig. Poglajen, posestnik iz Riglja.

Ribnica je manifestirala pod milim nebom na trgu pred »deklško šolo. Zbrani množici sta v kratkih potezah orisala gorje zaslužnih sorokovov dekan Skubic in ravnatelj Mervič. Manifestacija je bila zaključena s himno »Hej Slovani«.

V Trebnjem je prisostvovalo manifestacijskemu shodu nad tisoč ljudi iz vseh okoliških krajev, ki so med govorom nadučitelja Kosca in kaplana Pavliča ponovno viharno protestirali proti barbarstvu italijanskih nasilnežev.

V Gorenjem Logatcu je na zborovanju somišljenikov JDS predsednik krajevne organizacije notar Fran Tavces opisal italijanska grozodejstva.

Tudi Cerknica je manifestirala javno na trgu. Udeležba je bila naravno veličanska. Govorniki so v krepkih besedah slikali krivico, ki jo morajo trpeti naši rojaki onstran Javornika in Nanosa.

Krško je ob ogromni udeležbi ljudstva viharno protestiralo proti italijanskim raznarodovalnim akcijam italijanske vlade.

Shodu v Radovljici je predsedoval Franc Resman, poročala pa sta Ivan Avsenek in Dančič Čebula.

V Laškem se je vršila sicer tiha, a krasna manifestacija. Orjuna je poslal trgovcem in gostilničarjem poziv, naj razobesijo žalne zastave in zapro za eno uro svoje lokale, čemur so vsi odzvali. Veliko pozornost je napravil lepak z žalnimi rožami, ki ga je razobesila Orjuna.

V Sošanju je pred mestno hišo župan in notar Matija Marinček v krasnem govoru predložil zbranemu narodu posledice rapalske pogodbe in koroškega plebiscita. Rotil je vlado, naj ne sklene z Italijo nobene pogodbe, dokler ne popravi našemu narodu storjene krivice in mu ne zagotovi vsaj naravnih in manjšinskih pravic. Po govorih gg. Tanca, Rihtarčiča in Porekarja so se razšli zborovalci z vzkliki: »Živeli naši bratje na Primorskem in Koroškem!« Pri župni cerkvi v Družmirju je istočasno zborovala SLS.

V Slovenski Bistrici sta na glavnem trgu pred velikansko množico poročala o mučenstvu naših rojakov v Primorju dr. Schaubach in nadučitelj Karbas, nakar je bila na predlog dr. Dernovška predlagana resolucija soglasno sprejeta, pevski odsek Čitalnice pa je pod vodstvom učitelja Šegule zapel himno »Bože pravde« in »Buči morje Adrijsko«.

Ormož je v navzočnosti vseh prosvetnih in strokovnih društev ter pripadnikov vseh strank ogorčeno protestiral proti nasilju, pod katerim leče naši bratje v zasednem ozemlju. Zborovanje je otvoril nadučitelj Josip Rajš, govorila pa sta Peter Zadavec in ravnatelj Janko Grivec.

V Dolnji Lendavi je bilo istotako krasno uspešno manifestacijsko zborovanje somišljenikov vseh strank.

V Št. Jurju ob Taboru se je vršilo protestno zborovanje po cerkvenem opravilu pri podružnici v Kapli. Več sto ljudi je pazljivo poslušalo izjavljajo govornikov (učitelja Ahtikova in Dominko ter veleposestnika Apat in Cukala) ter dajalo glasno duška sočutju s trpetimi brati in ogorčenju nad laškimi barbarstvom. Predlagana ostra resolucija je bila soglasno s velikim odobravanjem sprejeta.

Prešernov rodopis

Prešernov rodopis je razstavljen pri Schwentnerju odlični prešernoslovesni Tomo Zupan. S proučevanjem svojega velikega rojaka in sorodnika dr. Franceta Prešerna se bavi g. Zupan nad pol stoletja. Zarodek pravkar imenovanega dela »Črtice iz dr. Prešernove rodovine« je objavil že leta 1878. in z njimi popravil neko hibo Stritarjevega življenjskega našega pesnika v »Klasju«. Nato so sledile »Ljubljanskem Zvonu« njegove krasne slike »iz Prešernovega življenja« leta 1881. V Ciril-Methodovih koledarjih so izšli drobnejši spisi o Prešernu: »Posvetitev Krsta pri Savici«, »Ob grobu Prešer-

Sokolstvo

Načrt zakona o telesni vzgoji naše mladine

Ministrstvo vojne in mornarice v Beogradu je imenovalo odbor, ki mu je poverilo nalogo, da sestavi načrt zakona, kako naj se naša mladina telesno vzgoja, da se s tem deloma pripravi za vojaško službo, obenem pa pridobi na moči in zdravju.

Ta odbor je svoje delo dokončal in izročil načrt ministru vojne in mornarice, ki ga bo predložil narodni skupščini, da ga sprejme, oziroma predela.

Zakon je kratek in obsega le glavne obrise in smeri, po katerih naj se vrši pri nas telesna vzgoja mladine. Podrobna izvedba in sestava natančnejših določil je prepuščena posameznim ministrstvom. Z ozirom na sedanje razmere se zakon ozira le na šolo in vojaško, pozneje pa bi se ob ugodnih prilikah razširil na vse sloje naroda, ki bi bili do gotove starosti obvezni gojiti telesne vaje.

Sicer je to šele načrt zakona, ki bo mogoče več ali manj izpremenjen, preden bo uzakonjen, vendar je iz njega razvidno, kako stalno zavzema ministrstvo vojne in mornarice napram našim telovadnim organizacijam in je zaradi tega načrt gotovo zanimiv za našo Sokolstvo, zato ga prinašamo v naslednjem.

Člen 1. — Telesna vzgoja je obvezna za vse učence in učenke vseh državnih šol in onih zasebnih šol, ki so pod državnim nadzorstvom. Isto velja za vse vojaške šole kakor tudi za vse oddelke starih kadrov. Sestav telesnih vaj in način pouka določi minister vojne in mornarice v sporazumu z ministrom prosvete.

Člen 2. — Vrhovna uprava in nadzorstvo telesne vzgoje je poverjena poveljstvu deželne obrane (?), katere izvršilni organ je posebni odbor, kamor imenuje svoje zastopnike minister vojne in mornarice, minister prosvete in minister narodnega zdravja. Člani tega odbora so obenem referenti za ministrstva in za deželno obrano.

Člen 3. — Ministrstvo vojne in mornarice, ministrstvo prosvete in ministrstvo narodnega zdravja ustanove lastna oddelka za telesno vzgojo.

Člen 4. — Oddeljenje za telesno vzgojo pri ministru vojne in mornarice sestavi in določi posebne vaje (vojaške) za privatna društva, ki se peajo a telesno vzgojo in ki stremijo za ugodnostjo, da bi njihovi člani dosegli skrajšani rok v vojaški službi.

To oddeljenje oceni sporazumno z zastopniki telovadnih društev usposobljenost onih mladeničev, ki so podvrženi vojaški službi in ki imajo na podlagi članstva pri telovadnih društvih pravico do skrajšane vojaške službe.

Člen 5. — Telovadne organizacije, ki se peajo s telesno vzgojo mladine, bodo

imale podporo v ministrstvih vojne in mornarice, prosvete ter narodnega zdravja.

Ako bi katerakoli teh organizacij delovala v protidržavnem smislu ali proti narodnemu edinstvu, bo na podlagi poročila odbora za telesno vzgojo in na predlog odbora za deželno obrano od pristojnega ministrstva razpuščena.

Člen 6. — Člani telovadnih organizacij, ki so bili najmanj štiri leta pred vojaškim naborom redni telovadci, imajo pravico na skrajšani rok vojaške službe, ki traja 14 mesecev. To pa le tedaj, če so v društvih vezbali one vaje, ki jih predpiše ministrstvo vojne in mornarice in če pred komisijo, sestavljeno iz zastopnikov ministrstva vojne in mornarice in svojih društev, dokažejo dovolj uspehe v teh vajah in če sicer nimajo pravice do skrajšane vojaške službe.

Ali nastopijo kadrovska službo štiri mesece pozneje, ali bodo iz kadarske službe odpušteni štiri mesece prej, določi minister vojne in mornarice.

Člen 7. — Mladeniči, ki so bili pred naborom najmanj dve leti redni člani strelskih društev in če so se v tem času udeležili najmanj 15. strelskih vaj z izvršnim uspehom ter te izvršne uspehe v streljanju pokažejo tudi v vojaški službi, imajo skrajšano vojaško službo za dva meseca, ne glede na to ali imajo že sicer skrajšani rok službe ali ne. Izvzeti so le oni, ki imajo pravico skrajšane roka kot dijaki.

Člen 8. — Podrobnosti, kako se ocenjujejo uspehi v strelskih društvih, določi minister vojne in mornarice.

Člen 9. — Ministrstvo vojne in mornarice podpira vsa strelska društva, ki se izkazuje, da sistematično in uspešno gojijo streljanje, z orožjem, z naboji in z drugimi potrebščinami.

Člen 10. — Ministrstvo prosvete ustanovi v vseh večjih centrih kurze za izobrazbo vaditeljev za telesno vzgojo. V Beogradu se ustanovi višja šola za telesno vzgojo, kjer se bodo izobraževali učitelji za telesno vzgojo.

Sokolišč

Pretekli teden je izšla dvojna številka (9. — 10.) »Sokolišča«. Na prvi strani ima pozdrav mlademu kraljeviču, nato pa sledi E. Ganglova pesem »Naš prapor«, ki je bila vložena ob 60letnici našega najstarejšega sokolskega društva v Ljubljani. Članek »Naša skupna vez — sokolska ideja« razlaga mladini primerno odstavek iz sokolske misli o bratstvu. V hrvaščini je napisan kratek članek: Razporedimo vreme!, ki pojasnjuje veliko vrednost prave anekdote iz naraščajevke tekme pod naslovom »Tekma«. — »Bitnost i svrha igre« je pisan za višje oddelke naraščaja in pojasnjuje, katere duševne vrline pridobimo a pravilnim ne-

govom in statistov, kajti je cela Ljubljana njen tabor in anarhist Alkohol njen možgani gazda.

In kje so naši glasbeni krogi? Ali je zbiranje in sortiranje narodnih popevk res že prišlo izven mode? Res, z vsem koncem mile slovenske otačbine imamo to dragoceno domače blago zbrano v ličnih zvezčkih. Toda krokarški še nimamo in škoda bo, če delo ostane nepopolno in če se ne najde kompozit, ki jih bo zbral, primerno harmoniziral in izdal na svetlo. Katerokoli pevsko društvo jih potem lahko pone- se na turnejo med južne brate in morda tudi na Češko ali na Poljsko. Kak blagoslov so rodile dosedanje turneje! Bratje južni znajo naše narodne popevke že skoro bolje in pravilneje kakor mi sami. Krokarškim — uf, tem je zajamčena še daljša nesmrtnost. Ampak, išče se mož, ki bo znal zajeti s prigriscem pri polnem vrelec. Morda povpraša pri študentih, pa mu bodo radevolje povedali, kam se mu je obrniti in kako.

Je še en naroden zaklad v tem ambijentu, ta je poglavitni, gre pa deloma na naslov vrhovne uprave naše opere, deloma na splošno adreso. Po ljubljanskih ulicah se od večera do jutra križemkrajem producira vinski bratje, ki dajo kolorit in poanto celokupnemu ljubljanskemu paganstvu. Kako zanosni kriki, zavijanja vredno tuljenje. zateglosti v vseh niansah!

Krilati tenorji, basi Šaljapinovega kova, vmes tuhtant neobrušeni soprančki! Toda povprečno prevladujejo baritonji, teh mrgoli in po najzatrnejši, obnem so. dokaj dovršeni v liniji, vzponih in niž manj v recitaciji. Kako jim samo primojkršendučevanje gre od srca, koliko je v njih speče dramatične sile, smisla za močede geste in tudi za huše oderske efekte! Pa se si romaki morajo ugonabljeti po ljubljanskih ulicah, publika je polna graje in nerazumevanja, ne privoščijo jim prijazne pohvale in jih mesto s cvetjem častil s curki hladne vodice. Še gospod policaj jim ni vedno docela objektivni, v posebno križečih slučajih že res ne utegne povsem zatisniti očesa postaviti v vsaki celo kakega povprašajo po častitem imenu in če sploh ima v Ljubljani domovinsko pravico. Se izkazuje in se že vnaprej vé, da jo ima — na, pa mu voščil lahko noč. Ljubljanski stražniki so sploh prijazni možje, le sentimentalni niso; zato mrzijo tiste, ki pojejo nežne podoknice in jih beležijo, vajeni so krepkejših talentov in tem se vsaj dá izogniti. Serehadar pa ti milo brečči pod oknom in se ne gane, da bi ga vrag nosil, zaljubljenca prismojenega, ali če jih je celo več v kompaniji in ob kitari ... Vseeno sem oni dan govoril z uglednim tajnim policistom, ki hodi v civilu, da bi pri takozvanem kalenju nočnega miru morala veljati enaka pravica za vse

in bi v svrhu točnejše evidence bilo umestno beležiti tudi ostale kričače ne le serenadarje. Pa mi je dejal, da on tega ne utegne, da je specialist le za lopove, ki jih zasleduje, se med nje pomeča v civilni obleki in ga niti ne prepoznajo, ali je pravi ali ni. S pijanci pa da je drugače, pijanci pa so drugače lahko tudi pošteni ljudje in se včasih tudi izkaže, da je tako. In pijanee je lahko tudi imeniten gospod in se včasih tudi izkaže, da je tako, in če ga detektiv prime, ga imenitni gospod še pošlje po svoj avto in ga mora še spremljati domov in mu doma dati nemara še mrzle obkladke, če gospoda po starem pregovoru in slabi tovaršiji glava boli.

Toda kaj sem hotel reči. Da, zastran baritonov in ostalih ponočnih talentov naj se blagovolji operna uprava ozreti po domačem pridelku; naj se ob lepem sobotnem ali nedeljskem večeru potrdi v Kolodvorsko ulico ali na Sentpetrsko cesto, lahko pa tudi proti Starem trgu ali Šiški, in naj se na lastno ušesa prepriča, kako bi ji kazalo šla državna kaspandija. Ostali bi se morda zadovoljili z gažo v realijah, rečeno s solidno kranjsko klobaso in pripadajočim litrom, pa bi žvrgoleli, kleli in razsajali vse večere. Par jih je tudi, ki že dokaj strokovno strašijo z

govno početja, a se menda principijelno ne vmešuje v vsakdanjosti. Pa ni prav tako! Če že oblasti nimajo pazno motrečega očesa za pagansko revolucijo in promicanje splošnega ljudskega blagra, naše kulture seveda tudi, in če se ljubljanski občinski očetje zadovoljujejo s tem, da tu in tam — tekem dolgočasnih občinskih sej — v stranski zbornici, posvečeni tajnemu sejanju in drugim misterijem, preizkušajo vzajemne eksperimente po skromnih štetanih ... tedaj, prosim, kje je privatna iniciativa, kje so možje strokovnjaki, da po svojem poklicu in atributu ne zajemljejo vsak na svojem poprisku?

Kje je sociolog, da nam v moderni brošuri ovekoveči ljubljanske družabne plasti? Naj gre po oštarijah, kleteh in kavarnah!

Kje je statistik slovenskega udejstvovanja? Mar ne bi proti večeru postajal na franciškanskem mostu ter štel, štel in ne preštel zibajočih se pasantov?!

Kaj dela naša umetnost, upodabljača in pišoča? »Greif nur hinein« je dejal rajni Goethe, »ins velle Menschenleben!« In rajni Goethe pravzaprav ni bil Ljubljčan, pač pa je rajni ki Prešeren »se perlati prazni bokale«. Njegovi epigoni ignorirajo ali pa se ne zavedajo polnega ljubljanskega življenja, njegovih karikaturnih in njegove velike komedije brez nostranskih juna-

gora matera», «Dva Prešernova rokopi-
sa». S čebelično marljivostjo je zbiral go-
spod Zupan v pesnikovem rojstnem kraju
na Gorenjskem, v Radovljici, v Kranju
in v Ljubljani podatke o njem in njegovih
rodniških. V svojem gradbiču na Okrog-
nem blizu Kranja je v posebni sobi zbral
animivosti, tleče se Prešerna. Med dru-
gim se nahaja tankaj postojnjak, na ka-
terem je dočel pesnik. Nad vse pa je
dragocena Zupanova zbirka Prešernovih
rokopisov. Iz nje je izdal v Stritarjevem
«Zvonu» leta 1879. laksimile «Romarske».
Zupanovi lasti je izvirnik Prešernove-
ga pisma staršev z Dunaja leta 1824, ki
je izmed najvažnejših dokumentov za
umevanje pesnika. Najlepše pa je venčal
msgr. Zupan svoje delo za Prešerna s
sestro njegovega rodopisa. To je ogrom-
na listina, ki meri 1.20 krat 0.07 m in na-
vaja v sedmih kolenih 404 drobno pisana
imena Prešernovega rodu. V zgornjem so
imeščenici očali — prapradede — v
spodnjem mladina, ki je komaj pogleda
na svet. Novpis slove: «Pesnik Preš-
ernova sorodnikov na levi: z očetove,
na desni: z matrine strani. Obe segata
v 17. stoletje. Očetova stran se pričenja z
Andrejem Prešernom, materina z Mata-
jem Muhovcem. Andrej Prešeren je bil
ded ljubljanskega prošta Ivana Prešerna,
prvega predsednika «Academias Ope-
rorum», soustanovitelja prve ljubljans-
ke knjižnice (roj. 9. junija 1635, umrla
28. septembra 1704.). Ivan Prešeren
je napravil dijaške ustanove, ki so omo-
gočile mnogim sorodnikom — tudi pe-
sniku — studije. Osrednje rodopisa tvorijo
najbližji sorodniki: oče Simon Prešeren,
Ribič z Vrbe, poročen dne 7. februarja
1797. s Mino Svetinovo, pesnikovo mater-
jo. Iz njunega zakona je izšlo osem otrok:

Iz življenja in sveta

Kako da je tako toplo

Malokrat so Vsi sveti tako lepi ka-
kor letos. V Ljubljani je običajno blata
po cestah, da je groza, saj je oktober na-
vadno mesec nepretrganega deževja. Tu-
di snežni Vsi sveti niso posebna izje-
ma. Letos pa imamo suhe ceste, prašne,
prijetne, skratka to ni več ljubljanska je-
sen.

Marsikdo se vprašuje po vzrokih te
nenavadno ugodne solnične jeseni. Na to
je nemogoče dati zadovoljiv odgovor, ker
popolnega pojasnila vzrokov sploh ni.
Navedi moramo le ugodno razporeditev
zračnega tlaka nad Evropo; domala ves
oktober se je držal nizek zračni tlak nad
severozapadno polovico Evrope, na jugu
ter jugovzhodu pa visok tlak. Tak polo-
žaj ima vedno za posledice južnozpadne
oziroma južne vetrove, ki dovajajo tople
zrak. Vse depresije, ki so tačas potovale
svojo običajno pot na vzhod, so šle da-
le na severu, tako da smo mi ostali iz-
ven deževnega pasu; kolikor severneje
od nas, toliko slabše je bilo vreme.

Popolno razlago bi imeli šele, ako bi
vedeli, zakaj se je depresijsko središče
držalo ves čas tako severno. Teh vzro-
kov pa meteorološka znanost še ne po-
zna; tolačenja s toplo morsko vodo Za-
liviškega toka še niso zadostna. Ne sme
se pozabiti, da tak vremenski položaj,
kakor je bil letos v oktobru, ni nič tako
nenavadnega; pojavlja se v vseh letnih
časih, najpogostejše pa jeseni in pozimi,
le da navadno ne traja tako dolgo ko
letos. Mi pa smo za tako vreme najbolj
občutljivi takrat, kadar nam je toplota
najbolj prijetna in izredna, to je ravno
jeseni in pozimi, dočim je v letni dobi
skoro ne opazimo.

London

Po zadnjem ljudskem štetju ima Lon-
don 7,480.201 prebivalca, torej več nego
vsa Kanada in tudi več kot vsa Avstrija.
Nobeno mesto na svetu nima tako ogrom-
nega števila prebivalcev. V mestu je
uslužbenih 21.274 redarjev, ki pazijo na
red in javno varnost, in 2000 gasilcev, ki
so stalno čuječi za slučaj požara. Lon-
donske ulice so dolge 3540 km; ako bi jih
postavili ena za drugo, bi bila njih dol-
gost toliko, kolikor znaša razdalja od

jarde nezadane vina in ga še ne-
kaj ostane za pravo potrebo in za
izvoz. Baharija je lepa beseda in lepa
beseda lepo mesto najde, jaz pa vse-
eno ne bom mogel ničesar prispevati
za sarajevsko zvonove, ne pijem,
in če že pijem, pijem za potrebo. Toda
to je mimogrede, gospod urednik! Vaš
list naj bi iz gole opozicije priporočal,
naj Ljubljana pije in žre. To bo šlo,
ker Ljubljanci, hm, ne u b o g a j o !
Torej naj Ljubljana žre! Priporočati pa
bi bilo več organizacije in še večje
smotrenosti v tem oziru. Naj se kaj
kmalu priredi tudi manifestacijsko
zborovanje za povzdigo ljubljanskega
pijančevanja in seveda tudi svečana
povorka pijancev, kar bi bilo nekaj
glinjivega in za kinooperaterje tako
rekoč nekaj nenadkriljivega... Vaš
ugledni list ima vsakojake rubrike «Iz
življenja in sveta», «Iz naših krajev in
ljudi», tudi «Malj oglasi» so zanimivi
— toda o ljubljanskem pijančevanju
nikjer ničesar. Ah, gospod urednik, le
kar čimprej za novo rubriko ven! Na-
slovite: «Mi pa ostanemo...» ali kaj
sličnega.

Jaz vsekako ostanem kakor sem bil,
namreč Vaš
Sluga Pokorny.
Ljubljana, konec oktobra 1923.

najstarejša Jera (r. 1708.), poročena s Pr-
možem Ambrožičem na Koroškem, Katra
(r. 1799.), ki je gospodinja pesniku
pred njegovo smrtjo v Kranju, France
(r. 3. decembra 1800.), Jože (r. 1803.,
umrl okrog leta 1815.), Juri (r. 1805.),
Mina (r. 1808.), Urša (r. 1809.), Lenka
(r. 1811.). Juri se je poduhovnil; napo-
sled je bil župnik v št. Ruprtu pri Belja-
ku; pri njem je bivala mati Mina z Uršo
in Lenko. Mati je umrla tankaj dne
25. aprila 1842., stara 68 let. Najmlajša
sestra Prešernova Lenka je bila magru.
Zupanu vir, iz katerega je največ doznal
o pesniku. Njeni telesni ostanki počivajo
v Zupanovi grobnici pri Sv. Krištofu v
Ljubljani. Prešernova sestra Mina se je
poročila z Jožetom Volkom iz Črnilca.
Tako je izginilo Prešernovo ime iz Ribi-
čevine. V pesnikovem življenju je bil ja-
ko važen stari stric Jožef Prešeren (roj.
1745.), ki je zabeležen v 2. oddelku rodo-
pisa; kot župnik na Kopanju je vzel k
sebi 7letnega Franceta in ga dal potem
šolat v Ribnico.

Kakor ogromno sadunsko drevo se mi
zdi te dni razstavljeni Prešernov rodopis;
kolikor vej, toliko rodbin, več ali manj
zvezanih po krvi s pesnikom; ali tudi po
duhu? Na mnogih vejah so lepi sadovi.
Tam srečujemo poleg kmečkih veljakov od-
ličnjake raznih stanov, učenjake, pisato-
lje: Zupane, Svetine, Finžgarja, pesnice
Vido Jerajevo in mnogo drugih. Gorenj-
ska je lahko ponosna, da je dala Sloven-
stvu velikana Prešerna in z njim tako
število duševno nadarjenih sorodstev.

Magru Zupanu, častnemu članu mesta
Ljubljane — zaslužbi bi častno članstvo
vse Slovenije — iskreno čestitamo na
trudopolnem veledelu.

Londona do Carigrada, a bi ostalo še
270 km. London ima dalje 563 km tram-
vajske proge in 92 km podzemne želez-
nice, ki je v letu 1922. prevozila 198 mil-
ionov 398 tisoč potnikov.

Na ulicah se nahaja 3360 avtobusov
glavnega podjetja, niso pa vračunani
avtobusi drugih manjših konkurentov.
Avtoaks je na desetisoče, privatnih
avtomobilov ne manj. Leta 1922. se je
zgodilo na ulicah 27.000 nezgod, med temi
700 smrtnih.

V Londonu je 30 muzejev, 20 galerij
slik, 42 gledališč, 430 kinematografov,
velik zoološki vrt, trije botanični vrtovi,
16 vojaških godbi, ki igrajo vsak večer
po mestnih parkih, in končno nad 50 ve-
likih plesnih dvoran. Parki in druga lon-
donska šetališča pokrivajo površino 17
kvadratnih kilometrov, prestolica Anglije
ima nadalje 717 javnih igrišč za tenis
in številna igrišča za nogomet in druge
panoge sporta.

London pa ni samo največje mesto na
svetu, ampak tudi največja luka. Njene
ladjedolnice pokrivajo površino 355 ha,
a njene keji so dolgi 45 km. Leta 1922. je
dospelo v London 18.614 ladij, a odplulo
jih je 18.450. Angleška prestolnica je z
rednimi pomorskimi progami zvezana z
274 lukami sveta.

Telefonska cone mesta pokriva povr-
šino 1172 kvadratnih kilometrov, dolgot
telefonskih žic pa znaša 2,337.303 km, to-
rej 88krat več nego znaša obseg zemlje
ob ekvatorju.

Lasje in lasulje

«Dolgi lasje, a kratka pamet» — pra-
vijo po krivici o ženskah. Zakaj bili so
čas, ko so tudi najbolj pametni moške
nosili kite in zelo dolge, navadno celo ne
svoje lase. Moda zahteva dandanes, da se
možje češčejo brez preče gladko nazaj in
da imajo zadaj kratke lase. Včasih je
moda zahtevala ostro prečo, ki se je
vlekla od čela preko vse glave nazaj do
vratu. Včasih so morali biti vsi moški do
golega ostriženi, a nositi lasulje s kito,
na kateri je bingljala petlja, a od dobe
Ludovika XIV. so bile modne ogromne
allongue lasulje, ki so izpreminjale člove-
ško glavo v levo glavo. Moški so namreč
nosili lasulje, ki so jim segale do srede
prsni in hrbtni in so bile sestavljene iz ne-
štivilo kodrov. Poleti so se moški potili v
takih lasuljah kakor v parni kopeli, a šo
si domisljati, da so impozantni in krasni.
Take lasulje so bile ali iz človeških las,
ali iz volne, sukanca, prediva, iz konjske
žime ali iz kozje dlake. Najlepša in naj-
večja je stala do tisoč tolarjev, in nosili
so jih vladarji, uradniki, umetniki in vsak-
do, ki je hotel biti spoštovan gospod. Ko
so te ogromne lasulje izginile so po jih
nosili le še lakaji in dvorski kočijaži, so
se vrnille kratke lasulje s kito in so se
držale še med vojno z Napoleonom. Po-
tem so izginile in poslej nosijo le resnični
plešči male lasulje, ki so docela slične
pravim kratkim lasem. Imenujejo se «toup-
pet» ter spreminjajo z leti barvo; tako
nosil mlajši moški še temno, nato že me-
lirano (semterija osivelo), končno sivo ali
celo belo lasuljo. Nosijo jih iz potrebe, da
se v pleše ne preludajo. Umetniška griva,
ki je bila dolgo modna in lepa, ako so bili
lasje gosti in negovani, se je ohranila do
nedavna v umetniških krogih. Vsak glas-
beni, igralški ali slikarski javenec je do-
kazoval s svojo grivo, da ljubi Muze in
da služi Apolonu. Pesniki najslabših ver-
zov so nosili najdaljše lase. Virtuozji in
kapelniki so koketirali z dolgimi grivami.
A tudi ta moda je izginila, ker svet ne
sodi več genjalnosti po lasih, ter so red-
ki eksemplariji z dolgimi grivami danda-
nes le še komični originali. Romantika je
umrla in zavladala je treznost, ki se opa-
ža že tudi v gladkih nazaj počesanah. a

prav prozaično z milom temeljito umili-
laseh in čistih glavah.

× Sanje — rešitelj življenja. Ma-
džarsko časopisje poroča o nastopnem
slučaju, ki daje mnogo prilike za razmi-
šljanje vsem onim, ki verujejo v telepa-
tiko. Občinski uradnik v Nagyvradu Oto
Bereczky je pred kratkim pripovedoval
svojim prijateljem, da je imel grozne sa-
nje. Nekdo mu je v sanjah sporočil, da bo
umrl 30. septembra ob dveh ponoči. Te
sanje so uradnika silno preplašile. Pri-
pravil je vse potrebno, kakor da bi sanje
v resnici pomenile smrtno obsodbo. Dne
29. septembra se je s solzami v očeh po-
slovil v uradu od svojih tovarišev. Svoje
mje-zpi sž mzaflonPmzjCZ.fvzaniv-Av
rodbine pa o mučnih sanjah ni obvestil.
O polnoči se je vlegel k počitku, a bil je
tako razburjen, da ni mogel zaspati. Pri-
šel je v postelji čitatl. Toda misel na to,
da bo čez dve uri moral umreti, ga je ta-
ko trtila, da je prišel nemirno tavati
po sobi gori in dol. Kar naenkrat se je
ustavil pred neko sliko, ki je že nad eno
leto visela nad njegov posteljo. Uprl je
v sliko tako oster pogled, kakor da jo vi-
di prvič v življenju. Nato se je zopet vle-
gel v posteljo. Kar začuje na hodniku ko-
rake. Misleč, da prihajajo tatovi, seže po
revolverju in plane pokonci. Toda bilo ni
nikogar. Ko se je vrnil v sobo, je na svo-
je veliko začudenje opazil, da je slika,
ki jo je poprej tako dolgo opazoval, pad-
la z zida na posteljo in jo pokrila z drobi-
ci stekla. Sanjska napoved smrti mu je
torej otela življenje. Če ne bi silil onih
zagonetnih korakov in odšel na hodnik,
bi ga slika radi svoje velike teže gotovo
ubila.

× Zločinski konzorcijski poštni name-
ščencev na Dunaju. Petnajst uradnikov
in raznašalcev, ki so bili uslužbeni pri
centralni postaji dunajske južne železni-
ce, je bilo te dni aretiranih, ker so ob-
činstvu povzročili mnogo škode s tem,
da so kradli poštno vrednote. Bili so
debro organizirani v tatinsko družbo, ki
je kradla denar iz pisem. Pisma so iz-
praznila in popolnoma uničila. Ker je ta
zločinski konzorcijski deloval že od leta
1919. se smatra, da znaša celokupna
vzota pokradenega denarja nekaj sto
milijonov kron. V zadnjem času so ti
uradniki ukradli celo vrečo pisem, ki so

Gospodarstvo

Naša sladkorna industrija

Mnogo se je že pisalo o tem, da jugo-
slovenske tvornice delajo s pretirano vi-
solimi dobički, seveda na škodo konso-
mentov. Resničnost te trditve potrjujejo
sedaj podatki, ki jih je objavila beograjs-
ka «Samouprava» o državni sladkorni
tvornici na državnem posestvu Belje. Po-
ročilo imenovanega radikalnega lista ima
podatke brezdvomno iz uradnega vira in
so radi tega gotovo točni.

«Samouprava» poroča, da se letos na
Belju pričakuje okroglo 700 vagonov
sladkorja proti 400 v prošlem letu. Sla-
dkorna pesa se prideluje deloma na po-
sestvu Belje, deloma pa tudi na privatnih
posestvih v Baranji in v bližnji Slavoniji.
s katerimi je uprava Belja sklenila dogo-
vore za dobavo pese. Stroški za pridelo-
vanje pese na Belju in na privatnih po-
sestvih znašajo povprečno 8.50 Din na
kilogram sladkorja, stroški za proizvo-
dno enega kilograma sladkorja pa 2 Din.
Skupaj vsi stroški 10.50 Din, medtem ko
stane kg sladkorja na trgu danes okoli
17.50 Din (veletrgovinska cena). Tvornica
zasluži tedaj pri enem kilogramu 7 di-
narjev, a pri 700 vagonih nič manj nego
49 milijonov dinarjev! To se ujema tudi
z državnim proračunom izdatkov in do-
hodkov. Leta 1922-1923. izkazuje prora-
čun za sladkorno tvornico na Belju okrog-
lo 42 milijonov Din dohodkov. A lani je
bilo samo 400 vagonov sladkorja, medtem
ko ga bo letos 700 vagonov.

V Jugoslaviji je danes osem sladkornih
tvornic. Ako bodo letos pridelale skup-
no je 5000 vagonov sladkorja in zaslužile
samo toliko pri kg kakor tvornica na
Belju — privatna podjetja znaajo baže še
bolje gospodariti nego država! — tedaj
pomeni to, da bodo vse sladkorne tvr-
nice skupaj zaslužile 350 milijonov Din!
Toliko se vzame iz žepov konsumentov
radi nesposobnosti državne uprave, kajti
ni res, da bi država ne imela sredstev
na razpolago, s katerimi bi mogla od
sladkornih tvornic izsiliti bolj kražanske
cene. Naj se pri tem pomisli še to, da je
pri večini naših sladkornih tvornic udele-
žen tuj kapital. Ogromni dobički sladkor-
nih tvornic gredo potemtakem izven dr-
žave, kar škodo še povečuje, ker se s tem
pritiska na našo valuto.

Skratni je čas, da se merodajni faktorji
začnejo s tem vprašanjem resno pečati.
J-n.

Ljubljanski veliki sejem

Komaj se je zaključil letošnji lepo uspe-
li tretji veliki sejem, že se vrše prve
priprave za četrtega, ki se bo vršil ne-
kakoli v istem času kakor prošli. Razmi-
šlja se o tem, da bi se sejem reorgani-
ziral in še bolj prilagodil sedanjim pril-
ikam.

Prihodnji veliki sejem bo centraliziral
industrijo, obrt in trgovino cele države
posebno pa Slovenije, ker se je s pri-
rejanjem industrijsko-obrtnih razstav v
Mariboru prenehalo in se bosta naša cve-
točča industrija in obrt na severu naše
države reprezentirali skupno na IV. veli-
kem sejmu v Ljubljani. Posebno se bo
prihodnje leto polagala pažnja tudi na
našo obrt in kmetilstvo.

gospela iz Amerike. V akoro vseh pla-
mih so se bili nahajali dolarji, katere so
emigranti poslali v pomoč svojim siro-
masti rodinam. Pritožbe strank so
prišlele postno ravnatelstvo, da je uved-
lo obsežno preiskavo. Vsi osumljenci so
aretirani in pod ključem.

× Profesor Lorenz in moderna ob-
lika zakona. «Daily Express» poroča iz
Newyorka, da je dunajski profesor Lor-
renz v nekem svojem predavanju izjavil,
da je neprestano naraščajoče ločitev za-
kona v vseh državah pripisovati dejstvu,
da se zakonski drugi pred sklenitvijo za-
kona premalo poznajo. Prof. Lorenz me-
ni, da je za resno sklenitev zakona po-
trebno najmanj petdseto medsebojno spo-
znavanje ženina in neveste. Le na ta na-
čin je mogoče odstraniti poznejša raz-
očaranja in nesreče v zakonskem življe-
nju. Lorenz pravi, da je treba modernim
običajem predpostaviti staro evropsko
metodo, po kateri pristola starišem pra-
vica, da izberejo primerne soproga za
svojo ličenko.

× Mednarodni kongres za zgodo-
vino ver. V Parizu je prišel zborovati
kongres za zgodovino ver. Kongresu pri-
sostvujejo delegati skoro vseh pozitivnih
ver človeštva. Kongres je bil odprt s
sposminom na Ernesta Renana, ki je prvi
pričel študirati zgodovino raznih ver kot
del najstarejše kulturne zgodovine člo-
veštva. Na kongres so prišli najznamenit-
ejši verski učenjaki kot van Semepp, ka-
pitan Saussure, Oltmann, Bemonilli, Sa-
batrel, Mehmed Fuad, Nikitin in drugi.

× Egipčansko časopisje. Bostonska
revija «Christian science monitor» poroča
da izhaja v Kairu več časopisov nego v
Londonu. Leta 1922. je izhajalo v Egiptu
160 dnevnikov in tednikov. 94 jih je bilo
v arabskem jeziku, 6 v raznih vzhodnih
jezikih in 63 v evropskih jezikih. V mestu
je izhajalo 105 časopisov, v Aleksan-
driji 46, v ostalih mestih pa 15. V Kairu,
ki ima sedaj 700.000 prebivalcev, izhaja
24 dnevnikov. Najbolj je razširjeno ča-
sopisje, v arabsčini.

× Naročilna za časopise v obliki
krompirja. Nemški založnik lista «Schwä-
bische Donauzeitung» v mestu Dillingen
naznanja, da bo prihodnje mesece dostav-
ljal časopis na dom samo proti plačilu
in natura, in sicer v krompirju.

Gospodarstvo

Pridobitne kroge iz sedanjih kriz ne

bo rešil nihče, premagati jih morajo sa-
mi z vztrajnim delom. Vselejmi v Ljub-
ljani so rodili že obilo dobrih sadov. Zve-
ze naših industrijev, trgovcev in obrt-
nikov s pridobitnimi krogi Hrvatske in
južnejših krajev naše države ter inozem-
stva so njihov uspeh. Kot ena naših naj-
važnejših narodnogospodarskih institucij
so se izkazali potrebni za razvoj in na-
predek naše mlade industrije, obrti in
trgovine in jih je treba že danes smatrati
kot trajno ustanovo.

Od vseh po vojni prirejenih velesejmov
ima ljubljanski največ pogojev za uspe-
šen obstoj: Ljubljana se nahaja v onem
delu naše države, kjer je industrija naj-
bolj razvita, poleg tega pa ima najugod-
nejše zveze z inozemstvom, kar je glede
na dejstvo, da smo v industrijskih iz-
delkih od inozemstva še vedno odvisni,
največje važnosti. Severni in zahodni na-
rodj Evrope imenujejo Ljubljano ključ
do bregov Jadranskega morja in vrata,
skozi katera vodijo ceste v Orijent.

Gospodarske razmere na Rumunskem

Žetev je bila v Rumuniji letos nekaj
slabša nego lani, vendar pa se je pšeni-
ce same letos pridelalo mnogo več kakor
v predhodnem letu. Rumunija je izrazito
agrarna država, zato je merilo za gospo-
darski položaj Rumunije njen žitni izvoz.
Rumunski izvoz žita, ki je bil pred vojno
obiljen, je bil vsa leta po vojni razmero-
ma neznamen, čemer so krive na eni stra-
ni zgrešene vladne mere, zlasti preveč
fiskalčna izvoznicarinska politika, na
drugi strani pa spretna izvozna politika
sosednih držav, ki so izrinile Rumunijo
z zapadnega trga. Iz tega vzroka so žit-
ne cene v Rumuniji pod pariteto in z ži-
tnimi zalozagami, ki ostajajo doma, pokrmljo
živlno. Letos bo mogoče, kakor se računa,
izvoziti Rumunija 40.000 vagonov žita.

Žitno trgovino kakor sploh večji raz-
mah gospodarskega življenja ovira v Ru-
muniji silno pomanjkanje denarja, ki je
posledica dosledne deflacijske politike ru-
munske Narodne banke, ki že dve leti ni
izdala nikalnih novih bankovcev. Deflacijs-
ska politika ima težke posledice za go-
spodarsko življenje. Dogaja se, da radi
pomanjkanja denarja državno uradništvo
več mesecev ne dobi plač.

Zanimivo pa je, da je kljub dosledni
deflaciji tečaj leja na mednarodnih tra-
ziščih vedno slab. Kljub vsemu temu pa
je vendar opaziti v zadnjem času neko
zbožljanje rumunskega gospodarskega po-
ložaja. Produkcija petroleja, ki je najvaž-
nejša industrijska panoga v Rumuniji, se
dviga in istotako se večja produkcija
ostale industrije, kar omogoča manjši
uvoz industrijskih izdelkov. Napredek v
industriji nam kaže zlasti število industrijs-
kih družb, ki je naraslo od 457 (z 1 mi-
liardo lejev kapitala) v l. 1919. na 1520
(z glavnice 13 milijard lejev) v letošnjem
letu. Tudi prevozne razmere so se neko-
liko popravile, dasj železnice še vedno
ne morejo obvladati vsega prometa. Do
normalnih razmer pa je v Rumuniji še
prav tako daleč kakor v naši državi in v
drugih njenih sosodinah.

Tržna poročila

Novosadska blagovna borza (31.
oktobra.) Pšenica: baška, 79 — 80 kg,
2 odst., 2 vagona 320. Ječmen: banatski,
68 — 69 kg, jari, ponudba 265; baški, 64
— 65 kg, ponudba 260. Oves: 2 vagona
220, baški, Beograd, duplikat kasa, 3 va-
goni 232.50. Turšiča: baška, ponudba
245; baška, duplikat kasa, 2 vagona 225;
za januar-februar, ponudba 230; marec,
duplikat kasa, 15 vagonov 250; marec-
maj, 100 odst. kasa, 5 vagonov 210. Pi-
žol: baški, beli, povpraševanje 530. Mo-
ka: baška, «0», ponudba 525; «6», po-
nudba 370; «0» s, 1 vagon 535. Otrobi:
v jutitnih vrečah 130. Tendence mirna.

Zagrebska blagovna borza (31. ok-
tobra.) Pšenica: baška, 80 kg, franko po-
staja, denar 385. Turšiča: baška, fran-
ko postaja, denar 245, blago 255, zaklju-
ček 250. Oves: slavonski, rešetan, franko
Zagreb, blago 250. Moka: baza «0», fran-
ko postaja, blago 535. Tendence nespre-
menjena.

Beogradska blagovna borza (31.
oktobra.) Pšenica: 78 — 79 kg, 2 — 3
odst., franko vagon Kragujevac, ponudba
320, povpraševanje 310.

Dunajski živilski sejem (31. okto-
bra.) Goveda: Dogon 696 glav. Notirajo
za kg žive teže v tisočih ak: voli 15.5 —
16, bikli in krave 10.8 — 16.5. Tendence
mirna. — Svinje: Dogon 785 glav. No-
tirajo za kg žive teže v tisočih ak: de-
bele 24 — 26.5, mesnate 24 — 27.

Zagrebski trg z usnjem (31. okto-
bra.) Zaradi zadnjega oslabljenja dinarja
je tendenca čvrstjejša. Promet pa je maj-
hen. Cene na debelo, postavno skladišče:
krupni 100 — 115, podplati z robom 75
— 85, kravje usnje, žolto 105 — 115, čr-
no 95 — 100, boks črni domači 22.5 —
30, vratina 55 — 65, teletina žolta 175
— 185, črna 160 — 170 Din.

— Akcija za ponovno uvedbo reeks-
pedicije. Iz Zagreba javljajo: V početku
jeseni so bile ukinjene reekspedicije, kar
je povzročilo mnogo škode gospodarskim
krogom. Zaradi tega so se s strani pri-
zadetih podvzeli koraki, da se reekspedi-
cija ponovno dopusti v neomejenem
obsegu. S strani zagrebške železniške di-
rekcije se je objavilo, da se bo to vpra-
šanje rešilo v popolno zadovoljnost gos-
podarskih krogov. Vendar se objuba ni
izpolnila. S strani interesentov se zaradi
tega pripravila oster protest proti neo-
pravilnemu ukrepanju reekspedicije.

— Finančni minister za vztrajanje v
deflacijski politiki. Dne 6. novembra so
vrši seja plenuma Narodne banke. Na
seji se bo razpravljalo o vprašanju de-
narnih krize in o vprašanju, ali naj se
poveča množina novčanic v obtoku. Na
seji je pozvan tudi finančni minister, ki
bo, kakor javlja «Politika», odločno za-
stopal mišljenje, da se v nobenem slu-
čaju ne sme povečati število novčanic,
ki je sedaj v obtoku. Ker je večina čla-
nov Narodne banke letega mišljenja, je
gotovo, da ni pričakovati sklepa za po-
večanje števila novčanic.

— Povpraševanje dinarja v inozemstvu
Po poročilu našega trgovinskega atašea
na Dunaju je na tamošnji borzi poep-
raševanje po velikih količinah dinarja.
Vzrok povpraševanja je v tem, ker ka-
že dinar v zadnjem času stalnejšo vred-
nost. Brnska živnostenska banka, ki ima
podružnico na Dunaju, je iskala od na-
šega dunajskega poslanstva veliko va-
sto dinarjev, za katere bi plačala 8.50-
stotno obresti. Opaža se, da tudi drugi
tuji povprašujejo po dinarju na dunaj-
ski borzi in ga plačujejo preko paritete
newyorške borze. Po mišljenju naših fi-
nančnih krogov bo tako stanje na du-
najski borzi trajalo tako dolgo, dokler
bo pri nas trajala izredna sezona. Čudno
je le, da povpraševanje po dinarju na
Dunaju prav malo vpliva na zagrebško
borzo.

— Organizacija beogradskega vzorč-
nega sejma. Iz Beograda poročajo: Za ne-
kaj mesecev se dela na tem, da se osnu-
je društvo, katerega naloga bi bila, da
organizira prireditve vzorčnega sejma v
Beogradu po vzoru Ljubljane in Zagre-
ba. Mislijo se je otvoriti tak sejem že
letošnji jesen, a priprave se niso bile
dovršene. Sedaj se je to društvo ustano-
vilo in konstituiralo. Prvi veliki sejem
se misli otvoriti v početku prihodnje je-
seni, torej nekako v istem času kakor
Ljubljanski veliki sejem. Istočasna prire-
ditev dveh vzorčnih sejmov v naši dr-
žavi, ki je industrijsko slabotna, je ze-
lo neprimerna.

— Kooperacija med bankama jugoslo-
venskih in češkoslovaških legionarjev.
Listi poročajo, da se je vršila dne 28.
oktobra plenarna seja ravnateljstva Do-
brovoljaške banke v Zagrebu v prisotno-
sti zastopnika Banke češkoslovaških le-
gionarjev v Pragi. Na seji je prišlo do
popolnega sporazuma o skupnem delu
obid dobrovoljskih bank.

— Na železniški progi Sinj-Split so
ponovno ukinjeni tovorni vlaki. Grozi
baže zaradi slabih lokomotiv začasne
ukinitve celokupnega prometa, dokler
ne prispejo nove lokomotive.

— Drugi mednarodni transportni kon-
gres se otvori 13. novembra. Prisostvo-
vali bodo tudi naši zastopniki.

— Snovanje rumunskih bančnih po

Domače vesti

VSEH MRTVIH DAN.

Kult mrtvih je najstarejša kulturno dejstevnost človeka. Prvi pričetki razmišljanja o vrednosti in smislu življenja, prve oblike verovanja in prvi nagibi do transcendentnega se pojavljajo ob tem kultu. Med bolj ali manj miselnimi svojimi šegami je krščanstvo po prastarih oblikah poslovalo. Tudi v mu določilo praznik »Vseh svetnikov«, dan, ko ima vsakdo svojega patrona, in na dan »Vernih duš«. Danesnja oblika tega kulta je med versni obredi in šegami krščanskih konfesij najbolj popularna, ker našemu srcu najbližja, skupna čustvovanja vsega civiliziranega človeštva. Pravkar odkrile najdbe v janih obliki Lot v Franciji, petnajst tisoč let stare, torej najstarejši znani človeški grobovi, so nam prav tako blizu in prav tako sveti, kakor izkopsine iz rimske dobe ali pa še sveže gomile od včeraj in danes.

Danes bodo gorele lučke na grobovih po vsem kulturnem svetu, in mena ne bo mnogo grobov, ki bi bili zažigani. Kakor kdo more, — in najbližnji bodo svojim rajnikom prižigali vsaj lučko spomina iz globokega čustva.

Brez vencov, brez cvetk ostanejo grobovi v Galiciji in v Karpatih, na Aslugu in pod Višegradom, oni ob Beogradu in pod Solunom, na Kajmakčalanu, v Prokletijah, na Krku, v Biserki, v Dobružji in po Sibiriji; ob Soči, na Krasu;

grobovi v Mittergrabenu. Thalerhofu in v nešteti, nešteti sličnih krajih prokletega imena.

Brez vencov in cvetk ostanejo grobovi naših dragih, kjer so izginili s sveta stara pokopališča, vasi, mesta.

In kjer so v slepem besu brezumnega človeštva klali žene in deca in požigali. In umirali.

Njih ne smemo pozabiti. Njihova mora biti pobožna misel, hvaležen spomin, vsaj minuta, posvečena njihovu trpljenju.

Tik pred našimi vrati se odpira drug grob. Namenjen je našemu primorskemu in koroškemu narodu. Tudi tega groba se moramo spominjati ob vsaki priliki, toda z zavestjo, da leži v njem Lazar, in mu bode nekega dne rečeno: Vstani! In bo vstal!

Kajti tik za spominom vseh mrtvih prihaja zavest, da je naš vseh živih dan in da vsi iz pobožnega spomina prošlosti črpano uteho za sedanjost, za bodočnost.

Zato ni samo slučaj, marveč izhaja iz našega zdravega čustvovanja: Ko se godba vraga od pogreba, ne svira žalostink, ampak koračnice. Ko se mi vračamo z groblja, se zavemo, da je svet vendar lep in velik, da je letošnja jesen jasna in topla, žolto plamti gozd in žolt je most in sladak. Popoldne je šmarna gora polna šetalcev in na poti k Sv. Križu vidiš, — koga vidiš? E, celo promenado vidiš. Eno oko se še solzi, drugo se že smehljaja in vseh živih dan končno zmaga. Kar je živga, to obvelja! Evo, deca je okrog nas kopice, in predno bo doživela in legla, bo še prej sama napolnila zibelke.

Kajti čebelnice smo v rojih. Vseh mrtvih dan nam je potreben, da vemo, čemu.

število legitimacije; glede otrok je navesti tudi starost in zaposlenost. Mladenci imajo pravico do legitimacije do do 25. leta, ako obiskujejo višje šole, do 25. leta, hčerke do omočitve — v obeh slučajih pod pogojem, da žive pri starših in nimajo lastnega zaslužka. Upokojeni častniki in uradniki morajo svoje legitimacije zaradi podaljšanja vložiti polno pristojno likvidacijo.

* Doprsni kip kralja Aleksandra je razstavljen v ljubljanski trgovini z umetninami Karol Tili na Kongresnem trgu. Kip (v mavcu) je umetniško izvršil znani kipar Tine Kos in je brez dvoma eden najboljših kraljevih portretov, kar smo jih doslej videli v Ljubljani. Zato upravičeno upamo, da se bo našel kupce, če že ne med posamezniki, pa vsaj med našimi narodnimi organizacijami in denarnimi zavodi. Na željo se lahko kip izvrši v kamnu ali bronu.

* Nov kazenski zagovornik. Višje doželo sodišče v Ljubljani je sprejelo gospoda Franca Tavzesa, notarja v Logatcu, v imenik kazenskih zagovornikov svojega okoliša.

* Promocija. Na zagrebškem vsuščilišču je bil včeraj promoviran na čast doktorja prava gospod Josip Tušar, absolvent kr. visoke šole za trgovino in promet, rodom iz Zirov. Častilamo!

* Amnestija za vojaške begunce. Z ukazom S. br. 9211 od 21. oktobra 1923. so oproščena in pozabljena vsa kazenska dejanja samovoljnega oddajenja, begstva in dogovorjenega begstva iz vojske vsem onim podčastnikom, kaplarjem in redovnim našim vojske, ki so izvršili dejanja od 8. junija 1922. do 21. oktobra 1923. in so se že ali pa se še bodo vrnili v svojo komando, oziroma se prijavili vojaškim ali civilnim oblastim radi vrnitve v njih komando najdalje do 21. januarja 1924. Zanimljivo obklistvo naj opozori vse begunce, da se najkasneje do 21. januarja 1924. sami prijavijo oblastim, ker je to v njih lastnem interesu.

* Smrtna kosa. Včeraj zjutraj je umrla v Ljubljani šele 22letna zasebna uradnica gđ. Marica Seifert, hčerka marljive uslužbenke naše ekspedicije g. U. Seifert. Blag ji spomin!

* Veselični davek na predstave v ljubljanskih kinematografih. Pokrajinska uprava za Slovenijo je mestni občini ljubljanski dovolila, da sme pobirati na predstave v kinematografih namesto dosedanjega veseličnega davka zvišano veseličnogo tako v izmeri 25 odstot. vstopnine.

* Izprememba posesti. Trgovino z mešanim blagom na Koroški cesti št. 39 v Mariboru je kupil od dosedanjega lastnika ljutomerski rojak Matko Seršen s hišo vred, ki je tako prešla iz nemških v slovenske roke.

* Zadnji odmer orjunaške atere v Slovenski Bistrici. Kakor znano, je 7. aprila, ko se je vršil v Slovenski Bistrici ustanovni občni zbor Orjuna v veži hotela Neuhold ravno v trenutku, ko je šla mimo povorka Orjunašev, ekspodirala bomba in ranila več oseb. Seveda je vse krivilo Orjunaše. Preiskava sicer ni mogla ugotoviti krivice, vendar pa se je potem ogleda in mnjenja izvedencev dogajalo, da je bila bomba vržena iz veže hotela in namenjena Orjunašem; da pa so se večna vrata slučajno prehitro zaprla, preden je mogla bomba zleteti iz veže, vsled česar je padla na tla v veži in ranila napadalec same. To je — vkljub vsem zavijanjem, s katerimi je Zebotovo glasilo skozi dolge tedne po dogodku sifilo svoje čitatelje — dejstvo, ki se more razvideti iz sodnih spisov. Preiskava radi težke telesne poškodbe se je zato ustavila, pač pa je državno pravdištvu predlagalo kaznovanje oblastnega predsednika Orjuna v Ljubljani inž. Ferda Kranjca ter predsednika mestne organizacije Orjuna v Slovenski Bistrici dr. Dominika Drnovška, ki sta sklicala, oziroma vodila zbor, radi prestopka po avstrijskem društvenem zakonu iz leta 1867. Prošli tork se je vršila pred okrajnim sodiščem v Slov. Bistrici glavna razprava, pri kateri pa sta bila oba obdolžena oproščena, ker se je sodišče priključilo mnenju zagovornika obdolženec dr. Josipa Pačnika, da je bil avstrijski društveni zakon iz leta 1867. razveljavljen s poznejšimi jugoslovanskimi naredbami, ki pa so tudi že stopile iz veljave, ne da bi bile na njih mesto stopile druge tozadevne določbe, tako da danes faktično nimamo nobene določbe, ki bi urejevala celo društveno pravo. — Medtem ko je državno pravdištvu s tako gorečnostjo nastopilo proti Orjuni, pa nič ne čujemo, da se smatralo za potrebno predlagati sodnijsko kaznovanje onih nemurjev, ki so istega večera napadli vlak, s katerim so se vračali Orjunaši in streljali nanj, dasi so mu bila imena napadalec znana, ampak je baje odstopilo spisa politični oblasti, da kaznuje napadalec radi — kaljenja nočnega miru! Ali je streljanje na Orjunaše v Jugoslaviji le kaljenje nočnega miru?

* Glas iz ljubljanske okolice. Pišejo nam: V zadnjem času se županstvo občine D. M. v Polju trudi, da bi državna uprava južne železnice v Ljubljani uredila postajališče tudi v D. M. v Polju. Akcija je že precej časa v teku, a vse prošnje in urgence doslej še niso imele zaželjenega uspeha. Da pa je železniško postajališče v D. M. v Polju nujno potrebno, dokazuje nebroj dejstev. Tu namreč stanuje mnogo uradnikov in delavcev, ki morajo hoditi vsak dan v Ljubljano, kar pa je zlasti v deževnem in zimskem času zelo nepriljubno. Tudi oddaljenost D. M. v Polju od Zaloge je precej velika. Da pa je ravno na tem delu proge osebni promet, zlasti opoldne in zvečer, zelo velik, do-

kazuje veliko število potnikov, ki prinašajo vsak dan v Zalog, odkoder morajo hoditi peš v D. M. v Polju. Ustanovitev postajališča v D. M. v Polju pa bi tudi ne bila zvezana z prevelikimi stroški, saj se tu vendar nahaja premikališče, več tirov in bi torej ne trebalo prav nič drugega, kakor da se vlak ustavi tudi tu.

* Deputacija mesarske zadruge v Ljubljani. In sicer gg. Lavtinar Janežič in Javornik, se je zgledala včeraj pri fin. delegatu dr. Savniku in ga prosila pomoči proti visokim davčnim predpisom. Gospod delegat je opozoril deputacijo, da je odmera davka stvar cenilne komisije in da je — kolikor je odmera nezakonito visoka — pomoč možna le potom pravčasne pritožbe na prizivno komisijo. Gospod delegat je obljubil, da se bodo prizivi najvestnejše proučili in stali pri primerni predlogi, poudarjal je pa ponovno, da pritožbe odločitev izključno prizivni komisiji. Kar se pa tiče plačila davkov, je gospod delegat svetloval, da naj prizadeži vsak zase vložiti prošnje za sistiranje eksencije in dovolitev plačila v obrokih ter zagotovil, da se bo na prošnje po možnosti oziralo. V nadaljnjem pogovoru je gospod delegat še omenil, da je sedanje dohodninska skala zastarela in da bi jo kazalo spraviti v sklad s faktičnimi razmerami, da je pa v to svrhu potrebna prememba zakona.

* Izreden lovski slučaj. Naknadno k našemu predvčeršnjemu poročilu se nam še poroča: Lovsko društvo v Radečah je priredilo v nedeljo lov na srne in zajce v Kozjah nad Lepo Loko ob Savi. Bil je krasen dan in radi vročine psi niso imeli pravega srca in tudi ne sledu. Po tretjem pogonu se je lov končal in plen je bil le nekaj zajcev. Že na poti proti Loki se pa spomni vodja lova, da je v gozdiču nad Loko videl neki kmet prošli četrtek srnjaka in srno in predlaga, naj se hitro zastavi še ta del, kar se je tudi zgodilo. Dolga tišina, kar naenkrat pa se zasliši jokajoč pasji glas in nezmerno velika črna zver začne lomastiti po gozdu in obteče skoro vse lovec; sliši se strel za strelom. Vsak lovec je čakal poželjivo, da bi se zver zopet obrnila in udarila proti njemu. Končno pa se zasliši divji vzklik: »Mrtev, mrtev« in piski, da je konec lova, zbero vse lovec pri srečnem tovarišu, ki je pogljal zverini zadnji strel. Pred nami je ležal ... mogočen divji mrjasec. To je bilo rajanje in čestitanja. Mrjasec na kole in rame in hajd v Loko in odtod z vozom v Radeče. Okolica je takoj zvedela, kaj se je zgodilo in pozno v noč so pri Zanetu pravili dogodek in druge prave loveške. Lovci so streljali z navadnimi šibrami in zver je po toliko streljih došla tudi smrtnega, skozi vrat v pljuča in srce. Mrjasec je imel 106 kg teže in čudno je le, da ga do nedeljske gonje še nihče ni videl v ondotnih gozdih.

* Milijunske nagrade. Včerajšnje poročilo o milijonskih nagradah pri mariborski carinarnici nam je tiskarski škrt pri glavnih številkah znatno pokvaril. Upravnik Janko Trošt in finančni nadpreglednik Josip Zabukovešek dobila namreč 773.061.70 dinarjev in ne samo 77.801.70 dinarjev. Nadalje dobila skupno ta dva gospoda z Josipom Zidarčem 193.050 dinarjev. Manjšim zneskom je tiskarski škrt prizanesel. Francoski kurir pa se zove Sidon Rappaport.

* Samomor iz obupa. Včeraj se je obesila v Mariboru inozemska šefka Hruba, uslužbenka električne tvornice Volta, ker

je bila pred kratkim odpuščena iz službe. Delavec jo je našel zjutraj viseti skozi okno. — S stribinom pa se je skušal zastrpiti 51letni Mariborčan Jože Ploč. V bolnici so mu sicer izprali želodec, vendar je malo upanja, da okreva.

* Razprava proti Paskijevu in Thier-ryu pred sodnim stolom v Zagrebu je doletena na dan 19. novembra. Zanimanje za obravnavo je izredno veliko in je že sedaj veliko povpraševanje po vstopnicah v sodno dvorano.

* Na ulici slečen. Dogodek, ki se je v nedeljo zvečer pripetil nekemu bančnemu uradniku v Zagrebu spominja na razbojstva posebne vrste. Ko se je namreč po Vinčini ulici vračal s izleta v Zagreb, ga je ustavil nenadoma mlad človek, ga pognil s seboj v grmovje ter mu, držeč v rokah britve, zagrozil: »Denar ali pa življenje!« Videč, da se ne more braniti, je napadenec izročil razbojniku svoj denar. S tem pa razbojnik še ni bil zadovoljen. Sikel je uradnika do srca in sprednjih hlač, mu želel lahko noč in naglo izginil v temi. Polcija je sicer takoj uvedla poizvedbo, a doslej brez uspeha.

* Iznana sta iz naše države za vedno radi potepuštva Franc Ribič, kmetovalec iz Ivnice (Rothweil) v Avstriji in Pjetak Vladimir iz Bogdanca na Češkem.

* S kromom se je poparil dveletni sin kočarja iz Rastovke Stanko Krek. Mati je bila tako neprevidna, da je pustila dečka samega, sedečega poleg štedilnika, raz katera je pognil lonec z vrelim kromom ter ga prevrnil nase. Zadobil je težke opekline po vsem životu. Zdravi se v bolnici.

* Prepri in pretepi. V gostilni »Pri pošti« v Litiji so se sprli fantje. Med pretepanjem je bil zidar Anton Kolarič ranjen z nožem v desno ramo. — V Lužarjevi gostilni v Saeberjih pa je bil oklan med prepriom od neznanega fanta Ivan Krušič, mesarski mojster iz Studenca. Fant ga je sunil z nožem v trebuh in roko. S teškimi ranami so ga takoj odpeljali v bolnico. — Zupan Josip, mesarski pomočnik iz Nomenj pri Radovljici, se je sprl s posestnikom sinom Ivanom Burjo. Med prepriom je Burja skoro odsekal Zupanu s sekro desno roko. Pripeljali so ga v bolnico.

Najboljši premog, drva in oglje
kupite najceneje pri
Družbi ILIRIJA, Ljubljana,
Kralja Petra trg 8. — Tel. 220.

Vremensko poročilo.
Ljubljana 31. oktobra 1923.

Kraj opazovanja	ob	Zračni tlak	Zračna temperatura	Veter	Oblačnost 0-10	Padavine mm
Ljubljana	7.	768.3	7.8	brezvetra	jasno	—
Ljubljana	14.	766.5	16.4	—	—	—
Ljubljana	21.	767.9	10.2	—	—	—
Zagreb	7.	767.0	10.0	—	megla	—
Beograd	7.	766.9	10.0	—	—	—
Dunaj	7.	767.2	10.0	sev. zapad	oblačno	—
Praga	7.	767.0	4.0	jug. vzh.	—	1.0
Inomost	7.	769.5	4.0	brezvetra	jasno	—

V Ljubljani barometer stao., temper. nizka. Sonce vzhaja ob 6.40, zahaja ob 16.45

Jugoslovansko importno in eksportno podjetje
223 ING.
RUDOLF PEČLIN.
Stroji za vsako industrijo, lesno in kovinsko; poljedelski stroji in orodje; lokomobile in motorji; vseh vrst stiskalnice; veletrgovina; lesna za stavbeno in konstrukcijske svrhe. Tovarna poljedelskih strojev, livarna za železo in kovine. F. Farš izdeluje vse predmete iz litnega železa v vsaki močlini in velikosti točno po modelih, armature iz medij in kovin za vsako potrebo.

MARIBOR
Trubarjeva ul. 4.
Telefon interurban 62.

Razkuževalno sredstvo
Lysolin Argentum nitr.
vrlo učinkovito proti kugli na gobcu in na parklji.

Lysoformin
prijetno desinfekcijsko sredstvo 5697

Sapo-kalinus
Kemo-tehn. zavod **LA VOISIER**
Dipl. inž. kemik **Ed. Kandušer, Celje**
Zaloga in zastopništvo **PIPAN & Comp.**
v Ljubljani,
Rešljeva cesta št. 2.

Naročajte, čitajte in razširjajte „JUTRO“!

Domače borze

31. oktobra:
ZAGREB. Na tržišču v efekti je v glavnih papirjih nastopilo jako udeleženo. Od bančnih papirjev je predvsem močno nerada Pravičionna, potem Eskomptna. Čerastaja je bila tudi Slavenška. Oslabla je Hipotekarna in Jugoslovanska. Od industrijskih papirjev so se posebno nevrstili Gutmann, Trbovlje, Sečerana Osljek. V bančnih papirjih je vladal večji interes edino za Slovenijo. Promet v efekti je bil jako slab. — Na tržišču v devizami je vladala splošna slaba tendenca, toda proti koncu je nastopila močno navedenja. Povpraševanje je bilo veliko, a blaga je prihajala malo na tržišče. Čeprav se je občutilo pomanjkanje blaga, Narodna banka ni intervenirala. Promet je bil sreden. Notirane so devize: Amsterdam 3295—3310, Dunaj 6.1195 — 6.1205, Budimpešta 0.43 do 0.47, Italija izplaščilo 382 — 384, London izplaščilo 381 — 383, London ček 380 — 381, Newyork ček 84.25 — 85, Pariz 495 — 505, Praga 249 — 251.5, Svica 1512.5 — 1520, Varšava 0 — 0.04; valute: dolar 83 — 84, avstrijske krome 0.1295 — 0.1215, češke krome 244 do 246; efekti: Hrvatska eskomptna 161 do 162, Kreditna Zagreb 150 — 152, Hipotekarna 100 — 104, Jugoslovanska 150 — 151, Ljubljanska kreditna 212 do 215, Pravičionna 1020 — 1040, Slavenška 110 — 112, Eksploatacija 229 — 225, Dubrovačka parobrodarska 975 — 1000, Sečerana Osljek 2390 — 2410, Narodna šumska 157 — 162.5, Našička (Nšag) 182.5 — 187.5, Gutmann 1650 — 1690, Slavska 750 — 800, Slavonija 218 — 220, Trbovlje 880 — 900 Union 1075 — 1100, 7% investicijske 65 — 67.

BEOGRAD. Tendence čvrsta. Blaga ni bilo dovolj. Tečaj se bil nad pariteto na bazi 6.50 za Beograd v Curliu. Narodna banka je intervenirala in je dala posebno dosti blaga v Zenevi, Pragi in Italiji. Povpraševanje je bilo le deloma kriti. Notirane so devize: Amsterdam 3250 — 3308, Dunaj 6.1185 — 6.119, Bankarstva ponudba 42, Zeneva 1510—1515, London 381 — 383, Italija 383 — 384, Newyork povpraševanje 84, Pariz 498 do 499, Praga 248.50 — 249, Solun 139—135, Sofija 80 — 81; valute: levi 78 — 80, drahme 125 — 130, levi ponudba 40.50

Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani.
Lastnik in izdajatelj Konzorcij »Jutra«.
Odgovorni urednik Fr. Brozovič.

Vremensko poročilo.
Ljubljana 31. oktobra 1923.

Kraj opazovanja	ob	Zračni tlak	Zračna temperatura	Veter	Oblačnost 0-10	Padavine mm
Ljubljana	7.	768.3	7.8	brezvetra	jasno	—
Ljubljana	14.	766.5	16.4	—	—	—
Ljubljana	21.	767.9	10.2	—	—	—
Zagreb	7.	767.0	10.0	—	megla	—
Beograd	7.	766.9	10.0	—	—	—
Dunaj	7.	767.2	10.0	sev. zapad	oblačno	—
Praga	7.	767.0	4.0	jug. vzh.	—	1.0
Inomost	7.	769.5	4.0	brezvetra	jasno	—

V Ljubljani barometer stao., temper. nizka. Sonce vzhaja ob 6.40, zahaja ob 16.45

Organizacija ZASEBNIH NAMEŠČENCEV SLOVENIJE V LJUBLJANI javlja tužno vest, da je danes ob pol 4. uri zjutraj preminula v cvetu mladosti 22 let, po dolgotrajni mučni bolezni, njena mnogoletna uradnica, gospodična
MARICA SEIFERT.
Blagopokojnica, ki je vršila v organizaciji svoje analogo nesebično, čeprav je bila že težko bolna, obrani organizacija v hvaležnem spominu.
LJUBLJANA, dne 31. oktobra 1923.

Odvetnik 5660
dr. Rihard Faninger
sporoča vljudo, da je prevzel odvetniško pisarno blagopokojnega g. dr. Vladimirja Serneca, odvetnika v Mariboru, Sodna ulica 14.

Knjigovodja bilančnik
vsestransko izobražen, večji tudi lesne stroke, izborni računar, deloval na vodilnih mestih starejša moč, energičen, trezen, zanesljiv in točen, išče mesta. Eventuelno tudi soudeležba z
Din 50.000.—

ali posojilo na sigurno mesto. Nastop takoj ali pozneje. Denar takoj na razpolago. Cenjene ponudbe pod »Seriozna solidnost!«, na Aloma Company, Kongresni trg 3. 5650

Kompletni letniki
Uradnega lista
se kupijo. 5652

Ponudbe na Aloma Company, anončno družba, Ljubljana. Kongresni trg 3.

RINO „LJUBLJANSKI DVOR“

1. 2. 3. novembra
Demon cirkus 5703
drama v 5. dejanjih po romanu »Eten iz cirkusa«. V glavnih vlogah: Carl de Vogt in Claire Sotto.
4. 5. 6. novembra
Največji filmski star **Jackie Coogan** v filmu **Oliver Twist**
drama po romanu Charlesa Dickens.

Pisalne stroje Ideal-C
THE REX CO., LJUBLJANA.

POZORI Stara, priznana solidna trgovina z oblekami **J. MAČEK** se je preselila na **Aleksandrovo cesto 12** (bila Pokojninskega zavoda), kjer prodaja še nadalje na znatno znižanih cenah.

Lahno in prožno kakor mačka se vzpenje Nyctalope na okno in skoči v sobo.

Laure ga še vedno gleda z očmi polnimi groze. Hoče dvigniti roko in mu jo prožiti v pozdrav, pa ji na polovici kretanje omahne.

«O-o-o!» zajohi zategnjeno in bofestno, «o-o-o!» Ne morem!

V njenih široko odprtih očeh se zasveti obupna prošnja po pomoči.

Sainclair ni bil niti dva koraka od nje.

Le še en korak...

In tedaj...

O, neizmerne groze, ko začuti nenadoma pred seboj, pred rokami, pred čelom, pred prsi in koleno nevidno, tajinstveno oviro, ki mu brani naprej!

Nyctalope se zdi, da se je z vsem svojim telesom, stremečim naprej, zalezel v kristalno prozorno stekleno snov, tako zelo prozorno in jasno, da je na prvi pogled ni niti opazil.

Toda, ko se prepriča, da ni stekla pred njim, ko vidi, da ovira, ki je zastavila njegove roke in obraz in celo telo, da ta ovira ne more biti iz nikake snovi, in ko naenkrat razume, zakaj je Laure tako nenadoma obstala pred prav tako nesnovno oviro, se mu kakor blisk zasveti, s kakšnimi silnimi, nerazumljivimi močmi razpolaga njegov veliki nasprotnik, in kako neenak je boj, ki se ga je lotil, in kri mu oledeni.

Tudi Pilou vstopi.

Skrumno se postavi v zasenčeni kot in do sam pri sebi:

«Tu me nihče ne vidi in zagrinjalo me zakriva. Gospodar ne bo mislil name, razen če me bo potreboval. Tu v kotu skrit mu ne bom delal neprijetnosti pri njegovem pogovoru, videl pa bom lahko vse, kaj se godi, in bom tu, kadar bo sila in če bo gospodar v nevarnosti.»

Roke ima vedno pripravljene, da seže za pas po revolver ali nož.

Ko pa vidi na Sainclairovem obrazu prav isti izraz kakor na deklčinem, izraz groze in brezupja, ko vidi do

smrti obupani obraz in strah pred nečem neznanim, ko vidi i njega i njo oddaljena drug od drugega komaj pol metra, kako stegujeta drug h drugemu roke, pa jih ne moreta stegniti, ko ju vidi stati nepremično kakor dva kipa v tem nenavrnem položaju, ga oblije ledena zona in groza dahne vanj. Toda pogumni dečko se upira strahu. In ker mu ni treba drugega, da se prepriča, kakor stopiti naprej, stopa naprej v smeri k Sainclairu.

Todaj se Provansalcu zgodi, da se z desnim komolcem nekam zadene. Pilou hoče kljub temu naprej, a nevidna ovira pred njim mu ne da.

«Oho,» jekne Pilou.

Potem vidi obe roki in s celim telesom sune naprej: zaman, ne more...

In tudi v njegove oči, na usta in obraz se mu zariše strah in groza...

V tem je Nyctalope premagal razburjenje, ki se ga je polastilo, in grozo, ki mu je prodrla v žile. Z obema rokama si obriše s čela, z lic in z vratu ledeni pot, strese odločno z glavo in zasope s široko odprtimi nosnicami ter spregovori sam pri sebi, počasi kakor v omotici:

«Strah in groza, proč od mene! Razum zavladaj!»

Z očmi išče in opazuje predmete v svoji bližini. Tipaje z rokami okoli sebe zadene vedno in vedno na nevidno oviro.

«Ne! Ni stekla na svetu, pa naj bo še tako popolno, da bi bilo tako prozorno; in tudi, če se ob steklo zadene, se mora, vraga, vsaj slišati. O tem sem si takoj že prej ustvaril svoje mnenje. Zdaj sem o tem popolnoma prepričan... Če sunem naprej, se ne čuje nič: roka se kar na lepem ustavi, kakor da se jo zrak pred njo zgostil, kar je popolnoma nemogoče...»

Ista ovira je tudi pred Lauro...

Če močno udarim, me roka zaboli, kakor da točim po kamnu.

In če tipam, ne čuti roka ne mraza, ne mlačnosti in ne vročine: ovira mora biti torej iz snovi, ki ima isto toploto kakor moji prsti, ali moja roka, moje ustnice, lice, čelo...

In če se uprem z vso silo svojih mišic, se zid pred menoj ne uda niti za las in ostane tako trden in stabilen, močan in nepremakljiv kakor prej...

Kaj torej sledi iz vsega tega? ... Nevidni in neprodorni zid je brez snovi. Ovira pred menoj ni nič drugega, ne more biti nič drugega kakor utelešena beseda: Ne smeš naprej! Beseda, ki jo je izgovoril nekdo, ki ne pozna druge volje kakor svojo, in njegova volja je drugim smrtnikom zakon...

Za sedaj ni mogoče ničesar ukreniti proti temu.

Ali, če snov ne more prodreti te ovire, kako to da jo more prodreti nesnovni pogled, torej svetlobni žarki? ... Tudi zrak; kajti parfum, ki me boža — nikdar ga ne pozabim — je oni dobropoznan parfum, mešanica praprotovega in irisovega olja!

Torej mora tudi zvok prodreti zid!

Sainclair ne pomišlja dolgo: z železno voljo si prežene z obraza nemir in pričara nanj sladek, brezskrben izraz ter zašepče:

«Laurence? ...»

In zopet pomišli:

«Razumela me je. Zvok torej more skozi oviro in lahko govori. Toda pozor! Vsak hip utegne kdo priti, čas je dragocen, govoriti smeja torej le važne in nujne besede.»

Ko začuje mlada dama glas svojega ljubljence, ki ga ni nikdar pozabila, in ki je prišel sem nenadoma in nepričakovano kakor čudež in od katerega jo loči le še nevidna, čudežna stena, se dvigne in obraz ji vzplamti v novem upanju.

«Jean! zašepče, Jean! ...»

On jo razume. Vidi, da ga ljubi še prav tako, kakor nekaj. Hoče se ji nasmešiti, pa se boji, da bi je znova ne zbegal. In počasi ji pravi s tihim, a razumljivim glasom:

«Laure, osvobodil vas bom, morda že jutri zjutraj, morda šele naslednjo noč. Bodite mirni in upajte! A ne kazite svoje sreče na zunaj. Bodite pripravljeni, a nihče okrog vas ne sme tega opaziti. Ste me razumeli, dobro razumeli? Odgovorite!»

«Da, da! vse sem razumela... O, Jean!»

«Hiteti moram. Nevarnost se bliža

vsak trenutek. In slutim, da prihaja z njo smrt. Pustiva nepotrebne besede. Odgovarjajte na moja vprašanja hitro in nakratko. V Parizu vam je bilo sugerirano, in čutili ste, da morate iti, da ste brez moči, ne?»

«Da!»

«Rdečelas, suh človek?»

«Da!»

«Je v gradu?»

«Da!»

«Ga često vidite?»

«Vsak dan dvakrat, opoldne in ob šestih zvečer; silni me, da jem skupaj z njim.»

«Kaj želi od vas?»

«Vsega!»

«Deklico zalije globoka rdečica.

«Ne sili vas nič?»

«Ne! Hoče, da se sama odločim.»

«Vam je rekel, da ne pojdete nikdar iz tega gradu?»

«Da, in pokazal mi je, da bi ne mogla, četudi bi bila vsa vrata odprta...»

«Ista ovira, ki nama brani tu...»

«Dobro, razumem. Vam je zopet?»

«Oh, Jean! Ne silite me, da govorim...»

«Toda telesno vas ne muči?»

«Ne... dozdaj še ne...»

«Zakaj pravite: „dozdaj še ne?“»

vpraša trepetaje Sainclair.

«V moji navzočnosti je mučil že več mladih deklic... O, nesrečnice! ...»

ZLATOROG MILO
Vse dobre lastnosti, ki jih gospodinja pri trudu, polnem pranju perila pričakuje od mila, so združene v Zlatorog-milo. Radi visoke čistilne moči, velike množine pen in izredne izdatnosti napravi iz vsakega perila v najkrajšem času snežnobel dišeč zaklad, ki Vam dela največje veselje! Zadržajte zato samo Zlatorog-milo!

ARKO COGNAC MEDICINAL

Medicinsko ribje olje
sveže dospel.

5635

Drogerija A. KANC

LJUBLJANA, Židovska ulica št. 1.

„Pri nizki ceni!“

IGN. ŽARGI

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 3

nudi cenj. odjemalcem veliko izbero potrebščin za krojače in šivilje, krasno izbero volnenih površnih jopic, jumperjev, ovjačk, rokavic, nogavic. Velika izbira razne trikotaže. Moško, damsko in otročje perilo, pletene, svile, samozaveznice po priznani najnižjih cenah.

Na debelo! 5695 Na drobno!

Trinadstropna hiša

v Mariboru

moderna, z električno razsvetljavo in parketi, v bližini sodišča, se ugodno prodaja.

V tej hiši bi se lahko nastanila odvetniška pisarna. Stanovanje je kupcu na razpolago. Cena po dogovoru. — Naslov pove podružnica „JUTRA“ v Mariboru.

Skladiščnik

vešč mizarskega in tesarskega dela, se sprejme v stalno službo. — Reflektanti naj se oglasio od 6. do 7. ure zvečer pri ALOMA COMPANY, anončna družba v Ljubljani, Kongresni trg št. 3.

5683

Naznanilo.

Vljudno naznanjam p. n. naročnikom in drugemu občinstvu, da sem prejel najnovejše angleške in francoske modne vzorce za moške obleke, povrhnjice in zimske suknje. Izvršujem vse po najmodernejšem kroju in zmernih cenah. Za obilen obisk se priporočam

Fran Malis, diplomiran krojač 5700 Tržaška cesta 29.

Kupim hmelj

za trdiko 5678 M. Klein, Hagenau (Francosko).

po najvišji ceni. Po. udbe - naj starijo na EHERK KUKEO, trg. eo v Zalu.

CEMENT prvovrsten, Portland

Iz domačih in daljinskih tvornic. po konkurenčnih cenah, stalno na zalogi pri I. PESTOTNIK in drug. Ljubljana, Dunajska c. št. 33. „Balkan“. tel. telefon 366.

5679

Oblastveno dovoljena razprodaja.

Ker nameravamo oddelek za pletnine, trikotažo in perilo popolnoma opustiti, prodajamo od ponedeljka dne 29. oktobra vse v to stroko spadajoče blago po globoko znižanih cenah. V poštev pridejo različne volnene modne jopice, jumperji, sviterji, čepice, dokolenice, gamaše, floraste, svile in patent nogavice, nogavice za gospode, volneno in bombažasto normalno in Jägrovo perilo, različno perilo za dame in gospode, izgotovljeno iz najboljšega batista, šifona in cefirja, predpasniki iz kretona in klota, svile in etaminaste bluže, dalje vsakovrstni žepni robci, triko in glace rokavice, ovratniki, kravate kakor tudi razna kosmetika in galanterijsko blago.

Razprodaja se vrši samo toliko časa, dokler traja zaloga.

A. & E. Skabernè.

5623

Odvjetnik 5680

dr. Fran Brnčić

otvorio je svojo pisarno u Zagrebu, Jelačićev trg br. 1, II. kat.

Na dobro preskrbo

za vse življenje v večji restavraciji se vzame starejši gospod ali gospa, ki bi pomagala s 100.000 dinarskim kapitalom k razširjenju podjetja. — Naslov pove podružnica „Jutra“ v Mariboru in uprava „Jutra“ v Ljubljani.

Zobni atelje

Friderik Hr. Zins

ordinira od 5. novembra naprej v palači Ljubljanske kreditne banke Dunajska cesta 1a. 5632

Kupimo Cognac-steklenic

vsako množino po najvišjih cenah. „ALKO“, veletrgovina žganja, d. z. o. z. Ljubljana (Kollizej) 5667

AND. JAKIL

tovarna kož in čevljev, d. d. 174 prodajalna

Ljubljana, Poljanska cesta 13

Bogato skladišče moških, ženskih in otroških čevljev iz telečjega boka v vseh bojah, govega boka in rjave kravine.

Solidno delo! Znižane cene!

MODNI SALON

DAMSKIH KLOBUKOV

Naivečja izbira!

MARIJA GÖTZL

ŽIDOVSKA ULICA, šte. 7 in 8.

5640